

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo tristoletna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin, za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Dr. H. Tuma: Božične misli. — M. J.: Politični abecednik. — Kanon: Militarizem v šoli. — Politični pregled. — Štajersko: Dr. V. Ravnihar: Slovenska Štajerska pred novo dobo. Razno. — Koroško: Koroški duhovnik: Nekaj o koroški politiki. Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: ††† Cankarjeva komedija „Za narodov blagor“. Razno. — Prosveta. — Socijalno gibanje. — Raznoterosti. Podlistek: Ivan Cankar: Božične zgodbe. — Pavel Grošelj: Simon Gregorčič. — Ivan Svetel: Pastirica Angelka. — K.: Nova knjiga.

Božične misli.

Dr. Henrik Tuma — Gorica.

Zimski mrak leži po naši domovini. Dan bori se z nočjo. Pride Božič-Svarožič, in zmaga dan nad nočjo. Prežagajo Babo, zažgemo kresove in zavlada Svarog. Tako menja se noč in dan, smrt in življenje, za naše oko vedno enako in nepremeljivo v vesoljni narodi — le človek — tako domnevamo, se preminja, si podjarmlja narodo in se neizmerno razvija. Drevo in zver raste in dorašča, svoje življenske moči zalaga v seme, ter se prenavlja, za naše oko vedno enako brez napredka. Le človek po delu ne skrbi samo za plod, jemlje si iz narode več nego potrebuje in po „načelu ekonomije“ pridobitve dela preminja v „vedo“, njo predaja od rodu do rodu, da se storjenega dela ne izgubi ni atoma, da veda raste v neizmerno in človek zavlada narodo.

Rod družni se z rodod, pleme s plemenod, narod z narodod, da večja moč svojega dela, da veda postane vesoljna in človek zavlada narodo. In kakor se delo po principu ekonomije preminja v vedo, tako se dotika človeka s človekom po istem principu ekonomije preminja v „vest“, ki ga navaja in vodi do ve-

Božične zgodbe.

Ivan Cankar — Dunaj.

Vsa tista literatura, ki je namenjena spodobnim in dobro vzgojenim ljudem, je polna božičnih, velikonočnih in vsehsvetskih zgodb. Človeku je slabo, če se spreha po tej papirni aleji, rodoljubno počesani, guvernantsko genljivi, in še bolj mu je slabo, če se spomni, da je bil tudi sam vzgojen pod bridko palico te božičnovelikonočne akuratonosti.

Zaradi umetnosti bi človek ne trosil besed; saj je tudi v vsakdanjih zgodbah ni veliko, v tistih namreč, ki so namenjene spodobnim in dobro vzgojenim ljudem... Troje urednikov je bilo, ki so me letos vabili, da naj jim napišem „božično zgodbo“. Najprej sem stvar takole razdelil:

1. Izgubljeni sin: Zunaj naletavajo snežinke (v vseh božičnih zgodbah naletavajo snežinke); družina sedi za mizo; v kotu jaslice; na mizi sredi izbe božično drevesce; darila; štimunga; ginjenost; sreča družinskega življenja; domače ognjišče itd.; odpro se duri; vstopi razcapan človek; poklekne; joka; osuplost; spoznanje; solze; objemi; izgubljen človek je bil, popoten umetnik, pa se je spokoril natanko na

soljne človeške družbe. In kakor je predhodnica in pripravljavka vedi hipoteza, tako je predhodnica vesti „vera“. Le po vesoljni človeški družbi postane človek vladar narode, zato je bila in je vest in vera voditeljica tam, kjer ga zapušča veda. Zato je pred vedo in hipotezo gospodarila vera — i če je bila fetišizem —, zato nastopa vera i sedaj z elementarno silo, kedar se oznanja bankerot vede. In ker je veda v razvoju neizmerna, sili po hipotezah, ter vračajo se često v zgodovini človeštva dobe, v katerih na videz izgublja svojo moč in prepušča prvo mesto veri. In kakor se iz hipoteze popolni veda, tako le-ta zopet nadvlada vero, ter jo kot relativna resnica zožuje, izpodriva — a izpopolnjuje. Večji ko postaja krog vede, manjši jo krog vere — sigurnejša postane le-ta. V večnem boju družita in razdružujeta se veda in vest, hipoteza in vera, prevladuje ena v tem tisočletji in stoletji, druga v drugem, večno stremič po razvoju človeka in nadvladi človeška družbe nad narodo. Nju organično orodje sta država in cerkev. Manjša ko je moč vede, bolj kruto je vladala cerkev, in bolj ko izpodriva veda vero in se veda bliža vesti, bolj mineva moč cerkve ter zmaga vede in vesti iztisne cerkev iz države in država se združuje z državo v vesoljno človeško družbo.

Zato priznavamo hipotezo in vedo, vero in vest, državo in cerkev, kolikor in le toliko, kar služijo razvoju človeške družbe. Zato se branimo proti temu, da si vera prisvaja značaj vede, kot relativne resnice in še bolj kot absolutne resnice. Le-ta za človeka ni pojmljiva, kakor ni pojmljivo vesolstvo ne v mikrokozmu ne v markrokozmu. Zato je trditev absolutne resnice — največja laž. Zato ji je treba nasilstva nad vedo in vestjo, in temu kot organično

sveti večer, oblekel dostojno suknjo ter postal rodoljub...

2. Ljubezen do bližnjega: Pred izložbo, bogato razsvetljeno, stoji siromašen otrok (v vseh božičnih zgodbah stoji siromašni otroci pred izložbami); mraz; snežinke; glad; svetle otroške oči; pohlepnost; noč; onemoglost; omedlevica; pride rodoljub; čestitljiv; debel; postane; vzdigne otroka iz snega; spozna; se razjoka: nezakonski sin; prime za roko; povede v trgovino; kupi božično drevesce: „Vzemi to skromno zeleno vejico in spominjaj se, da je nekdo mislil nate!“ In ginjenost in solzen konec in štimunga...

3. Bog je usmiljen: Beraška rodbina (v božičnih zgodbah so skoro vse rodbine beraške); vlažna izba; polumrak; oče bolan; mati bolna; otroci bolni; vsi lačni; mraz; snežinke; obup; smrt; strup; duri se odpro; pride dama; prinese božično drevesce; skromno zeleno vejico; hvaležnost; svetloba; sreča; veselje...

Ne samo troje, stotero urednikov bi me bilo lahko vabilo in zdi se mi, da bi ne bil v posebni zadregi. Zdaj mi je žal, da nimam pisača; povedal bi mu naslov, drugo pa bi on že opravil na svojo roko...

Ni je gnusnejše stvari na svetu, nego je tista božična sentimentalnost. Dolgo sem mislil,

orožje služi klerikalizem. Hipoteza in veda, vera in vest so činitelji, ki vodijo k napredku človeške družbe, zamenjavanje in podstavljanje ena drugi v nazadovanje. Zato je za nas zavljanje vere v dogmo — zastoj vede, sprejem dogme kot absolutne resnice — laž. Zloraba hipoteze in vere je bila v zgodovini človeštva vsekdar prehodnjega pomena, zmagovali sta vedno vest in veda. Če se je dogma tudi v potokih človeške krvi in v gromadah človeških črepij povspela do gospodstva, odprli sta si vest in veda nove poti razvoja človeštva in podsuli dogmo liki mrzla studenčnica — peščen hrib.

Zmaguje vedno le in edino relativna resnica, katero si je človek priboril z delom „v potu svojega obraza“. Le kar človek vstvari z delom, to je istina — in le taka je „božja“. Zato recimo z Bjarnsonom: „po božjih potih to je po človeških potih“. Po tej človeški in božji poti sledi, kedor dela iz ljubezni do dela, poslušaja svojo vest brez bojazni pred dogmo in smrtjo. Ljubezen do dela radi dela samega stavlja nas v nasprotje z liberalizmom-egoizmom, gospodstvo vesti izbavi nas nasilstva-klerikalizma. Delo in vest okrepi in osvobodita duh in telo, osvobodita nas suženstva. Po tem načelu smo „mladi“ propovedniki svobode in sreče i lastnega naroda i človeka — in stavljam se v bran klerikalstvu kot vojski suženstva.

Pozdravljen v naših vrstah pravi duhovnik, ki propoveduje ljubezen do dela in vlado vesti! Da delo ni kazen človeku, ker se je rodil; da je vest odsev vesolstva in slušanju vesti ne sledi — večno in mučno delo po smrti. Vsak nosi pekel in nebo v sebi in je gospodar svoje sreče. Delo je večno, brezdelica je smrt. Proč

odkod ta spolzka in nemarna kilavost, in zdi se mi, da sem jo dodobrega spoznal.

Vsa ginjenost, vsa sentimentalnost, vsa tista nezabeljena in neosoljena „poezija“ ni drugega nič, nego plaho opravičevanje; opravičevanje, hinavstvo in laž. In kadar berem to tiskano ostudnost, mi je prav tako, kakor da bi stal pred manoj debel kujon ter se nerodno smehljaj: „Saj je res, da sem kanalja, ampak drugače je moje srce dobro; če ugrabim sosedu hišo, mu vrnem vsaj škornje — za božič!“...

Tudi meni je svet in drag božični čas, kolikor sem okusil grenkobe in kolikor studa — kadar je blizu sveti večer, me prešine sladko, kakor otroka. Prešine me sladko, toda veliko je bolečine in srda v tej sladkosti. Veliko sem doživel svetih večerov, ki so bili tako žalostni, da bi bil omahnil, če bi ne bilo v mojem srcu srda in humorja. Veliko sem jih doživel, ko sem čutil: sam si, ne bil bi bolj sam, če bi stal sredi ledene pustinja! In sem se ozrl in sem videl daleč naokoli in se nisem jezil na Boga vsegamogočnega, da mi je na tako bolesten način dodelil spoznanje...

Najprvo, kar sem ugledal, je bil strahovit eksces dobrotljivosti in sočutja. Nikoli ne razgrajata ljudomilost in človekoljubje na tako nesramen način kakor o božiču. Društva, komiteji

z duhovnikom, ki uči „vse smeš, ako slušaš naš dogma!“ Ne slušaj to v sebi, kar je del stvarstva, ampak to, kar je stvorila zloraba pridobitev vede v dogmi!

Težak je boj z duhovstvom in dogmo, ako mu sledimo na pot negacije. Izvira to iz neizmernosti vede. Zato je „mladim“ zapustiti pot gole negacije in nastopiti pot afirmacije. Velja za nas relativna resnica v vedi, klic vesti, ki je pri vsacem človeku v svojem bistvu, brez primesi vzgoje, isti. Na tem torišču smo nepremagljivi — širimo torej vedo — poudarjamo vest. Ne dokazujemo, kaj ni res ali ne more biti res, ampak kažimo na to, kar je človek pridobil s svojim tisočletnim delom in v dotiki človeka s človekom. Le v delu in vesti je večnost — le kolikor je kedo delal; je živel kot človek — je hodil „po božjih potih.“

Politični abecednik.

(Dalje.)

II.

Davčni teoretiki so že od nekdanj brskali po gotovih principih, katerim naj bi vstrel idealni davek. Znameniti nemški narodni gospodar in politik, Adolf Wagner je postavil tozadevno štiri splošna načela.

Prvič: finančno-politični princip. Davek mora biti izdaten, požreti ga ne smejo po večjem upravnih stroški. Davek mora biti gibčen, da preskrbi državi v nenadni zadregi (vojska) takoj večja sredstva, davki imajo to prednost, da donajajo trajno enakomerne dohodke — često seveda na račun pravičnosti. Gibčni niso, kajti katastralna cenitev ne upošteva individualnih momentov, konjunktur itd. tako da je le nizek davčni stavek mogoč. Ne navadno zvišanje bi napravila neenakost uprav neznosno. Nasproti temu so indirektni davki zelo elastični, padajo in rastejo s splošnim gospodarskim položajem, njih prihodek je eden najzanesljivejših barometrov narodnega blagostanja. V splošnem rastejo tudi brez zvišanja davčnega stavka z večanjem konsuma. Vladam so indirektni davki zelo prijetni, ker se jih ne da tako lahko odpovedati, kol direktne. Slučaji, kot n. pr. tobačni bojkot avstrijskih Italijanov pred l. 1859., bojkot na pivo, kakor ga izvršujejo časih socialni demokratje, so le izjeme. Velikega zvišanja tudi indirektni davki ne preneso, ker prebivalstvo omeji konsum in seže po surrogatih.

Kot drugi princip imenuje Wagner narodnogospodarsko načelo. Tudi država mora vpoštevati gospodarstvo. Višina obdačenja mora biti sorazmerna s produktivnostjo narodnega gospodarstva, da ne ovira kapitalne tvorbe, da ne zožuje konsuma, da ne ubija produktivnosti. Država, ki gleda zgolj na to, da iztisne čim več iz gospodarstva, zakolje kokoš, ki bi ji

in odbori, ki človek do božičnega tedna ni vedel zanje, ožive nenadoma in vznemirjajo poštene ljudi. Vse debele dame, vsi rejeni filistejci začutijo mahoma, da se jim topi tolšča okoli srca. In kuga dobrotljivosti začne razsajati po deželi...

Ugledal sem to grdo stvar in sem pomislil: kje njen studenec? Ni treba premišljevat dolgo, samo gledati je treba.

Nikoli se strahotnost družabne krivice, groteskno razmerje med delom in bogastvom ne razodene tako očitno, v taki goloti kakor ob božičnem tednu. Lepo je in koristno, da se v vseh naših srcih živi misel o ljubeznivi blaženosti svetega večera; zakaj iz te misli se poraja strašno spoznanje: Jaz, ki grem gol in lačen skozi to alejo bogastva, jaz, ki stojim pred tem svetlim paradižem, zaklenjenim zame — kaj nisem jaz ustvaril tega bogastva, ne jaz sezidal tega paradiža? Vaši otroci, ki stoje v zakurjeni izbi pred jelko, v lučih žarečo — kaj niso ukradli mojim otrokom vso to žarko srečo? Gorje vam in otrokom in vnukom!... Kristus, ki ob prvem svojem večeru ni našel prenočišča in je ležal v hlevu, Kristus je premagal svet; vnuki Herodovi, ki se je gostil v palači, begajo brez doma, zaničevani...

To so jako koristne misli in zato se mi zdi, da je šega svetega večera in svetega dne

zlata jajca nesla. Žalosten vzgled nam podaja Avstrija. Naši dohodninski davki, predvsem obdačenje akcijskih podjetij, zemljiški in tržnonajemniški davek so prave cokolje našega narodnega gospodarstva. Znižanje in boljša razdelitev bi ne bila le s stališča pravičnosti nujno potrebna, temveč bi bila pogoj narodnogospodarskega procvita in s tem tudi zboljšanja drž. financ.

Kot tretji princip navaja Wagner načelo pravičnosti. Davčno breme naj zadene vse državljane — celo državni obrati morajo plačevati davke — in sicer vse enakomerno. Toda ta enakost ne sme biti mehanska, temveč psihološko utemeljena: nakladati ne sme enemu večjih bremen, kot drugemu. To je najtežavnejše vprašanje davčne vede, tembolj ker se pravni čut s časom izpreminja, zategadelj tudi davčna zakonodaja ne sme nikoli mirovati, če se neče postaviti v nasprotje s svojim časom.

Glavna zahteva davčne pravičnosti je težja obremenitev večjih dohodkov in sicer progresivna davčnega stavka, tako da bogatin tudi procentualno več plačuje kot siromak. Navadno pušča država gotov eksistenčni minimum (v Avstriji 1200 kron, v Angliji celo 3840 kron) neobdačen. Odločilni motiv ni še toliko socialni smisel, kakor davčno upravna tehnika, ki bi ob velikem številu malih dohodkov ravno ves dobiček požrla; hkratu pa mu je eksistenčni minimum dober izgovor za indirektno davke, češ pravičnost zahteva, da so vsi državljani obdačeni. Indirektni davki pa so ravno navzdol progresivni, tem težje jih je prenašati, čim resnejši je prizadeta oseba. Bogatin, ki ima 50kratne dohodke siromaka, ne zavžije 50krat več, in zato njegovi dohodki niso pravično obremenjeni. Tudi sicer laglje plača človek z letnimi 100.000 kron dohodkov 10.000 davka, kakor pa siromak, ki stolče na leto 1000 K — 100 K davka; prvi žrtvuje le del svojih prostih dohodkov, do čim mora revež svoje življenje vsled davka znatno utesniti. To krivičnost naj odpravi davčna progresivna (rast davčnih odstotkov pri večjih dohodkih), ki pa ne more popolnoma zravnati tlaka, ki ga povzročajo indirektni davki na ljudske plasti. Često vpoštevava davčna pravičnost tudi razliko med dohodki iz posesti in iz dela, dalje število rodbinskih članov, zadolženost itd. Kar nič ne ustrezajo pravičnosti dohodn. davki, ker se ne ozirajo na osebne okoliščine in ker so naloženi često na podlagi zastarelih in netočnih katastrof. Tako n. pr. se mora v Avstriji pridobninski davek plačevati tudi če obrat v poslednjem obratnem letu ni prav nič donajal.

Končno je omenjati še princip dobre uprave. Davek mora biti jasno določen, da je izključen vsak dvom in vsaka samovoljnost. Uprava (pobiranje itd.) mora biti cenena, preprosta in prikladna. Direktni davki so pač jasno določeni, toda njih uprava je draga, pobiranje

izmed najlepših šeg na svetu; zakaj v Betlehemu bo zibka poslednje revolucije, kakor je bila v najglobljem pomenu tudi zibka vseh poprejšnjih...

Debela dama in rejeni rodoljub nista premišljevala o teh stvareh; ampak slutnja spoznanja se je bila prerila tudi skozi tolščo teh mirnih src — zato tisto na pol smešno, napol ostudno razgrajanje dobrotljivosti in človekoljubja. Poluspoznanje resnice, poluzavest velike krivde — in poluzaveden strah. Družba je zaslutila, da je na ugrabljen mizo postavila ugrabljeno jelko in ugrabljene darove ter hiti s smešno nerodnimi, capljajočimi koraki, da bi se opravičila. To je strah, ki gleda iz vseh genljivo-solznih ekscesov svetega večera.

Na čudovito neroden način se razodeva to plaho opravičevanje. Namesto da bi človek zagrnil svojo krivdo z dolgo suknjo, jo šele naširoko razgali. Doživel sem tole nevarno farso: Neki odbor se je bil namenil, da obdari za božič delavske otroke z obleko in čevlji, pa ni povabil na slavnostno razdelitev samo otrok, temveč tudi očete, delavce; bil sem v dvorani in čutil sem, kako mi je bušila kri v lica, ko so se prikazali očetje in otroci; ozrl sem se na debelega gospoda, ki je stal tam v dolgi črni suknji, z rdečo rozeto na prsih, ter sprejemal

nepripravno. Indirektni davki se dajo najlaglje prenašati, ker so razdrobljeni na najmanjše dele; posameznik se takorekoč svojevoljno obdači. Tudi uprava je cenena, ker se konsumni davki pobirajo pri velikih proizvajateljih, ki davek sami prevale na svoje odjemalce. Toda indirektno obdačevanje je često zvezano z neprimernim poseganjem v industrijsko produkcijo (kontrola pivovarn, cukrarn, vinskih zalog itd.). Mnogo prednosti imajo tudi prometni davki, zlasti dedinski davek je razmeroma legak, ker ga plačuje prizadeti v trenutku, ko se mu imetje nenadoma vzmoži; napaka mnogih prometnih davkov pa je nedoločnost.

Naloga moderne davčne teorije je zdužitve različnih dopolnjujočih se davkov v pravičen davčni sistem; vedno bolj stopa individualizirajoče osebno obdačenje v ospredje. Poleg tega bodo še nekaj časa obstali indirektni davki v svrhu obdačenja malih, od direktnih davkov nezadetih dohodkov. Dohodninski davki se v novejših davčnih postavah prepuščajo često občinam, ki vsled znanja krajevnih razmer laglje blaže neenakomernosti te davčne kategorije in ki vračujejo zemljiškemu in hišnemu posestvu ugodnosti v mnogo večji in vidnejši meri kot država. Prometni davki končno so nekako dopolnilo, da obremene neobdačene dohodke v hipu, ko prehajajo iz enega imetja v drugo in pa dohodke, ki se porajajo izven poklica n. pr. loterijski dobitki, zase zemljiške vrednosti, borzni dobitki. (Dalje prih.)

Militarizem v šoli.

Začetkom letošnjega šolskega leta je bila v Pragi v Topičevem salonu slikarska razstava za šolsko mladino. Brez komentarja je objavilo tukajšnje časopisje notico, da so otroke najbolj vleklo slike predstavljajoče vojske in vojaško življenje sploh.

Kje tiči vzrok tega otroškega navdušenja za vojaške stvari? Na vsak način v vzgoji.

Šolsko vzgojo imata pri nas v zakupu cerkev in država, ki druga brez druge ne moreta obstajati, zajedno sta pa v najtesnejši zvezi z današnjim kapitalističnim družabnim redom, katerega pa zopet brani njegov služabnik militarizem, ki opravlja v miru policijske posle proti tistim, kateri so nezadovoljni s sedanjo družabno uredbo, v vojski pa je izvrševatelj kapitalističnega brutalnega gospodarstva.

Vladajoča buržoazija — dinastije ji služijo — je sprevidela, da se njeno kapitalistično gospodarstvo more utrditi le s pomočjo mnogoštevilne in dobro izurjene armade. Radi tega je delovala na to, da je država vpeljala splošno vojaško dolžnost. Država imajoč pred očmi Napoleonov izrek: „Vojaki, kateri so bili poraženi v bitki, bili so pobiti že pred bitko“ je sprevidela

beraške goste; toda gospod je bil najbrž slep, zakaj svetlo se mu je smehljal ves obraz; strahoma sem se ozrl tudi na debelo damo, ki je šumela v židi in ki je bila pripeljala seboj svoja otroka, da bi se učila usmiljenosti; stala sta tam, fant in dekletce, oba zlatolasa, oblečena v rdeče suknjice z belim kožuhom, in sta gledala osupla na jetično drhal, ki se je prikazala med durmi; ozrl sem se na damo, ampak tudi ona je bila najbrž slepa. Vsi so bili slepi, kolikor jih je bilo debelih in spodobnih; jasno so razločevale samo tiste velike, jetične, udrte oči...

Naposled je tudi to lepo in koristno, da se razodevata strah in krivica na tako neroden način. Pred sto leti bi se ne bil fevd tako ropotoma zgrudil, da ni bil slep in neroden. Tudi on je po svoji maniri stavil jaslice za drhal, pa so mu jih nevhvaležni povabljeni nenadoma razdrli...

To dobrotljivo hinavstvo, iz hude slutnje porojeno, ta sočutna laž, porojena iz tihega strahu, si piše vsako leto sama svoj klavern dokument, ki samo za tistega ni dolgočasen, kdor bere še dalje, še tisto, kar ni napisano in kar se bo izvršilo nekoč brez velikega pisanja. Če bere človek božične zgodbe, kakor jih piše v tinto potopljeni, življenju tuji literat, so res zelo neumne in časih celo ostudne. Ampak po-

dela, da je treba otroke, bodoče vojake tudi militaristično vzgajati, da bodo dobri vojaki, zato je spravila v svojo suženjsko službo šolstvo. Splošni vojaški dolžnosti je sledila splošna dolžnost obiskovanja šolskega pouka. Prusija jo je uvedla prej kot Avstrija, zato se tudi sme reči, da je pri Kraljevem Gradcu premagal Avstrijo pruski učitelj.

Militaristična država si je, kakor rečeno, zaslužila šolstvo in na tem polju je pri nas nje najpokornejša služkinja katoliška cerkev. Sicer se pa hierarhiji ni čuditi, da se je vdinjala državi, ker si je s tem za kratko dobo zopet podaljšala rok svojega životarjenja. Kako militaristično službo opravlja cerkev državi vidi se ravno iz načina poučevanja veronauka.

Človek bi na prvi pogled tega ne mogel verjeti, ker se mu zdi nemogoče, da bi religija, ki uči: „Ljubi svojega bližnjega“, „ne ubijaj!“ mogla navajati ljudi k premišljenemu prelivanju krvi, k militarizmu.

Toda razmotrivajmo: v prostovoljski šoli sem vedno in vedno slišal naglašati, da je le tista armada kaj vredna, v kateri je moštvo brezpogojno pokorno svojim predstojnikom, nadalje da zna izbornost streljati, častniki pa morajo znati moštvo voditi.

Militarizem potrebuje namreč za svoja početja ljudi, ki ne smejo imeti lastne volje in misli, ampak morajo biti tako pasivni in pokorni, da se da iz njih narediti stroje, ki se obračajo na voljo drugih in ki slepo, vdano in brezpogojno izvršujejo tuja povelja. Konečno je samo ob sebi razumljivo, da, kdor hoče moriti, si mora oči in živce vaditi na prelivanje krvi, mora vzbujati v sebi žival.

Vrnimo se k poučevanju verouka. Kako vrši tu cerkev svojo militaristično nalogo? Metoda poučevanja samega je skrajno korporalska. „Poslušaj, ne premišljaj, veruj, molči!“ Te besede so nam vedno in vedno zvenele na uho iz ust gospodov veroučiteljev. Pri verskem pouku se stavijo razumu meje; učenec ne sme imeti lastnih misli, navaja se ga k pasivnosti, zavisnosti na tuje misli in pomoč, k brezmejni vdanosti in pokorščini napram višjim. Ubija se mu razum, nareja se iz njega stroj za militarizem. Ako pa hoče biti kdo pravi vojak, ne sme se strašiti krvi, ampak mirno gledati v oči krvavim činom. Tudi za to se skrbi pri verskem pouku. V „Zgodbah“ sv. pisma se mnogo govori o vbojih, prelivanju krvi in vojskah. Vrhutega pa poskrbe še nekatere slike, da se ta krvava fakta vtisnejo otrokom bolj živo v spomin. Da pa se zamori naravni moralni čut v otroški duši, ki ji pravi, da je vsak vboj zločin, pride cerkev in uči, da ljudi pobijati v vojski ni greh, ampak še dolžnost posameznega vojaka. Vojake idoče v boj z namenom moriti, cerkev blagoslavlja. Veroučiteljem se še po-

misliti je treba, da v svoji naivni poluzavednosti, v svoji jokavi nerodnosti razodevajo natanko tisto, kar razodeva „odbor za božično obdarjenje siromašne dece“ . . .

Berimo torej božične zgodbe, kakor so; zakaj vse je na svetu lepo in koristno urejeno in jaz praznujem svoj sveti večer z veseljem upanjem v daljno prihodnost.

Simon Gregorčič.

(Konec.)

Pavel Grošelj — Ljubljana.

Raum! Raum! Brich Bahnen,
wilde Brust!
— — — — —
das Leben ist des Lebens Lust!
Hinein, hinein mit blinden
Händen,
du hast noch nie das Ziel ge-
wußt!
Richard Dehmel.

„Prostora! — Potov! —“ to je najgloblji klic pesniške duše. Žarkom umetniškega čustvanja mora biti odprto veselstvo; kot solnce mora biti pesnikovo srce, ki sme posijati v najtemnejše in najbolj skrite kotičke naše zemlje, — in ki more posijati vanje samo vsled tega, ker je tako visoko nad njimi — in v solnčnem

sebnem naroča, da morajo ravno svetost prisege na prapor še posebno naglašati, čeprav drugače uče, da izsiljena prisega ni veljavna.

Iz navedenega je razvidno, da se s pomočjo verouka vzgaja prav „štram“ vojake.

Tudi ostala šolska vzgoja ima kolikor toliko podobno smer. Iz ljudske šolske knjižnice se nam je izposojevalo knjige o vojskah in krvavih činih raznih junakov. Izdajale so se in se še mladinske knjižice s podobno vsebino. Šolska berila sama so pisana v militarističnem duhu. V zgodovinskem oddelku same vojske in biografije raznih krvnikov. V pesmih isto. Izmed vseh pesmi, katerih smo se učili na ljudski šoli, se še najbolje spominjam, — kar je znamenje, da so jo nam najbolj vbili v glavo — sledeče: „Sin Špartanke pa pobegne . . .“ „Mati sinu meč izdere in mu prsi z njim predere . . .“ — Kako to mora vplivati na nežno otroško dušo, če se trdi in hvali špartansko brezsrčno mater, da je popolnoma prav ravnala in se jo stavi slovenski materi v vzgled. „Se Slovenka ne sramuješ . . .“ Skrajna brutalnost! Posledice take vzgoje so neizogibne. Mladina skrajno posurovi. Pretepanje med učenci je na dnevnem redu. Med starejšimi pa poboji. Same vojaške predvaje. V mojem rojstnem kraju je bila svoj čas navada, — ne vem, če je še — da je bila vsako leto sv. Jožefa dan vojska med fantiči zgornje in spodnje vasi. Bili so oboroženi z lesenimi sabljami; prišli so skupaj in so se stekli. Povpraševal sem po osebi, ki je vpegljala to navado in zvedel sem, da je bil ta oseba nek učitelj starega tipa, ki je navduševal na ta način otroke za militarizem, to institucijo, ki izkorišča javne sile v prosepah konfesij, buržoazije in reakcionarjev.

Lažnjivost, surovost, zverinstvo te versko-militaristične vzgoje javljajoče se v praksi nam nazorno poda jeden prvih čeških modernih slikarjev Kupka v svojem ciklu „Mir“, kjer med drugimi podaja sliko, kako se otroci igrajo z lesenimi sabljami vojakov in si iztaknejo drug drugemu oči.

Naloga naprednega učitelja je, da preide vse stvari tihoče se take negativne vzgoje.

In vzgoja na srednjih šolah? Nič boljša! Pri predavanju zgodovine se govori o vojskah in krvavih činih raznih generalov. Ne govori se pa prav za prav nič o kulturni zgodovini, iznajdbah, o družabnem gibanju razredov. Sicer se pa spominjam izza svojih gimnazijskih let, da smo imeli jeseni velike vojaške vaje, pod vodstvom dveh gospodov profesorjev. Tudi disciplina na srednjih šolah je čisto vojaška. Da se odpravi to zlo, je treba začeti pri korenini. Glavno orožje proti militarizmu je svobodna šola: v svobodni šoli se vzgajajo svobodni in nravnili ljudje.

Kanon.

svitu se nam odkrivajo nočne pokrajine v novi luči, dozdevne temne pošasti se raztope v deviško-čistih njegovih žarkih.

„Prvič bi duhovnu pesniku svetovali, naj se kar mogoče izogiblje ljubezni . . . Ni zanj“, tako poučuje Mahnič Gregorčiča v prvem letniku „Rimskega katolika“.

In padla je ograja črez eno najbolj zaželenih, belih cest človeške duše. Po tej cesti je šel Gregorčič mimo „krasnega vrta“, ki mu je stregla devica „rudeča ko kri“ in pela sladke pesmice „ko slavček ljubo“; ob tej cesti je videl „dete zalo“ pripenjati „kito cvetja“ dragemu na prsi, tod ga je srečala „romarica“ hiteč na božjo pot, na neblagoslovljeni grob, kjer ji počiva „drag mrlič“, „mlad vojak.“

„Domoljubje, dasi naraven, dasi plemenit čut, vendar ni poeziji dostojen predmet (p. 85) . . . nikakor pa v pesmi izključljivo izražati domoljubja, niti podrejevati ga viši ideji!“ (p. 86), izvaja kritik dalje.

In zopet se je zgrnil zastor nad eno najpestrejših polj poezije prošlega stoletja. Ono vzvišeno sladko čustvo, ki je pustilo vzkopeti desetisoč grških sre, ki so se ob pogledu na morje spomnila domovine — thalata! — thalata! — ki je vabilo solze iz oči pregnanega Ovidija, in

Politični pregled.

Volilna reforma zagotovljena.

Vzlic vsem oviram, ki so se v gosposki zbornici stavljale volilni reformi, je ista danes zagotovljena. Gosp. zbornica je končno uvidela, da je za boj z avstrijskimi narodi prešibka, tembolj ko nima opore v kroni. Udala se je! Ne brezplačno sicer: prejela bo kot plačilo numerus clausus, t. j. cesar bo smel in moral imenovati gotovo število imenovanih članov. Ker si hoče gosp. zbornica na vsak način zagotoviti numerus clausus, ne bo pričela s tretjim branjem volilne reforme prej, dokler ne bo poslanska zbornica sprejela numerusa.

(Razmerje med Avstro-Ogrsko in Italijo) se je zadnji čas precej ohladilo, pravzaprav brez trenutnega realnega povoda, ne da bi se poostiril kak razpor v interesih. Časopisje je začelo netiti medsebojno nezaupanje; na avstrijski strani si je v tem pogledu stekla velikih zaslug N. Fr. Presse. Konec temu umetnemu razburjanju je napravil govor italijanskega zunanjega ministra Titta nija v italijanskem parlamentu. Omenjal je, da Avstrija priznava jadranske in albanske interese Italije, s čimer je dana podlaga za „prisrčno razmerje“ med obema državama. Zanimivo je bilo izvajanje glede balkanskega vprašanja. Dejal je, da stojita obe državi na stališču status quo ante t. j. sedanjega položaja. V slučaju pa da bi zgodovinski razvoj zahteval premembo sedanjega položaja, sta se obe državi sporazumeli na avtonomijo Balkana na podlagi narodnega principa.

Francija.

(Novi verski zakon na Francoskem). Novi verski zakon, ki ga je 17. t. m. Briand predložil zbornici je nekakšen dodatek tozadevnim zakonom in obstoja v celem iz dveh delov: V prvem skuša Briand doseči nekakšen modus, da bi se bogoslužje lahko opravljal še eno leto, do takrat da se verske družbe ustanove. Interpretira za to precej svobodno društveni zakon in smatra zbiranje vernikov kot nekako društvo, da na ta način odpada dolžnost prijavljenja. Drugi del zakona pa je ostrejši. Odpravlja dekret državnega sveta, s katerim se je dovolilo, da razpolaga cerkev do 11. decembra 1907 s svojim premičnim in nepremičnim premoženjem. Samo cerkve naj še ostanejo — tako določa sedaj novi zakon — nadalje v porabi katoliške cerkve. Zakon obsega tudi nekatere določbe glede duhovniških penzij. — O tem zakonu bo razpravljala najprej stalna komisija za upravne in bogoslužne zadeve. Odpor klerikalcev proti zakonu bo ničev. Zadovolje se bržčas le s kratko izjavo. Levica zbornice pa misli stvar temeljito obravnavati in odločno nastopiti, zato tudi ni popolnoma zadovoljna s prvim — milejšim in manj odločnim — delom

ki je bilo temeljni akord evropske romantike — naj bi bilo pregnano iz poezije!

Ti krasna si, krasnejše ni,
kar jih obseva zarja dneva;
krepostna si, vsa vredna ti,
da krona venča te kraljeva.

A ker nikdo ne šteje te,
Ker ves te svet tepa z nogami,
Jaz ljubim tem srčneje te,
Jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami.

Ena bela cesta je zatemnela za drugo na njegovem pesniškem obzorju! Zamračila se je ona, po kateri si je želel nazaj v brezskrbno prvotnost mladih let, izgubila se je v dalji ona, ob kateri so rastli živorudeči erotični cvetovi, zastrla se mu je tretja, ki mu je spajala srce z domovino in nepristopna mu je postala vse objemajoča pot filozofije — „Človeka nikar“ — panteizem!

Filozof v pravem pomenu besede Gregorčič sicer ni bil nikdar, bil pa je filozof čustva, človek, ki si preotrivajoč prirodo ustvari s čustvi prošljen nazor o zadnjih gibalih vesoljstva, ne stalen, na umstvenih razlogih sloneč svetovni nazor, ampak s čustvi vred se menjajoč kompleks mikavnih idej — in tudi do teh mu je bila odrezana pot — in ni mu preostalo dru-

Slovensko politiko na Štajerskem v zadnjih desetletjih so imeli v zakupu slovenski deželni in državni poslanci ter njih ožji prijatelji. Naroda niso klicali na sodelovanje. Kedar so se bližale volitve bodisi v deželni ali državni zbor, bodisi v okrajne zastope, povabili so poslanci svoje ožje prijatelje v Maribor ali pa v sejno dvorano celjske posojilnice in tam so postavljali kandidate. Ljudstva niso vprašali. Pri tem je posvetna inteligenca živela v sladki „slogi“ zlasti z „višjimi duhovniki“ ki jih je seveda potrebovala in skrbno čuvala, da se ni kak nepoklicanec obregnil ob politične predpravice, ki jih je pri vsej „slogi“ uživala duhovščina. To je bila vsa umetnost slov. štaj. politike. Da bi črpali svojo moč (politiko) iz naroda, da bi ta narod politično vzgajali, izobraževali in podučevali ga, na to nihče ni mislil. Le posamezniki — in prav častne izjeme štejemo med njimi — so se lotevali tudi tega dela. Politični shodi, ki pa tudi niso vse in ki še ne vstvarjajo trajnega stika med narodom in inteligenco, so postali vedno redkejši. Največ zaslonbe tej politiki je dajalo krepko združništvo sosebno posojilništvo. Njegovi ustanovitelji morda niso mislili na tako službovanje. Prvaško politiko so imenovali to politiko in njihove nositelje — prvake.

Nekaj časa je trajalo to razmerje in bilo je dobro, dokler je na eni strani še učinkovala „narodna navdušenost“ in druge take sladke besede in dokler je na drugi strani duhovščina imela svoj brezpogojni upliv na svoje župljane. Vsled tega se je komodnost še poglabljala.

A prišla je reakcija. Spodnještajerska nemškutarija v svojem brezprimernem sovraštvu do lastnega (slovenskega) rodu pa tudi v svoji povišani delavnosti je zanesla marsikako kukavičino jajce v slovenske trge in vasi. Spretno je vedela izrabiti nedelavnost „prvakov“ in njihov absolutizem, udarila nekoliko na liberalno struno, češ da „voditelji naroda“ prvaki stoje zopet pod komando duhovščine (in za tako pesem je štajerski kmet mnogo bolj do vzeten kakor n. pr. na Kranjskem) in v procesijah so vodili slovenskega kmeta v takozvani liberalni to se pravi nemškutarski tabor. Ptujski „Štajerc“ pa je opravljal službo „javnega mnenja“.

Duhovščina je pričela boj za svojo eksistenco. Odpor je prišel pred vsem z njene strani, ker ona kot nositeljica gori opisane politike na deželi je prva občutila udarce reakcije. Vračala jih je, a v največ slučajih slepo in nepremišljeno. Zapustila je narodno stališče ter

Pastirica Angelka se je napotila v Betlehem. Ušla je kmetu Jurju, ki je bil trd in je grdo delal ž njo. Poleti ji je bilo lahko, takrat je pasla v dobravi ovce in ovne, in kmet ni mogel vpiti nad njo. Šele v pozni jeseni, ko je zapadel prvi sneg in jo pregnal, se je vrnila k Jurju. Zdaj pa je zmirom režal:

„Ali mi ne boš narezala repe! Alo, po stelje!“ In zagnal jo je v les, da je morala izpod snega grabiti listje. Še ni odložila težkega koša, že je kričal: „Ali ne slišiš ove, kako te kličejo!“ In nesja jim je posušenih vej, da jih objedajo. Tako je bilo naprej in naprej, zato se je Angelka naveličala. Zmerom bolj pogosto ji je šumela znana pesem, ki jo je pela v cerkvi: „Jezus male k sebi kliče . . .“

In pred Božičem se je spomnila: „V Betlehem pojdem. Tam bo Bog rojen na sveto noč, in jaz sem pastirica. Gotovo me bo vesel.“ Napravila se je in poiskala v svoji skrinjici, ki jo je imela na vrhu pri Jurju, lepo, rdečo jabolko. Imela je še samo to, ki ga je bila shranila jeseni, in zdaj ga je namenila novorojenemu Jezusu. Zavila ga je v robec in dela varno v žep.

Bila je že daleč od gazi, daleč od vasi, sredi polja, in takrat se je ustavila. Okoli je bil sam sneg, kamor so nesle oči, sama snežena

zakona. Lahko mogoče, da dobi to mnenje vsaj v komisiji večino. O zakonu se bo v zbornici obravnavalo že prihodnje dni.

(Pelletau o cerkveni politiki vlade). Camille Pelletau, bivši minister mornarice v Combesovem ministerstvu, objavlja v „Matinu“ članek, v katerem kritikuje neodločno postopanje raznih vlad v zadevi cerkvene politike. On je mnenja, da je sama božja previdnost naklonila protiklerikalni vladi papeža Pija X., ki je sedaj že v tretje s svojim odporom izzval vlado do vedno odločnejših korakov. Toda sedaj — tako meni dalje — naj ne izkuša vlada več božje previdnosti, ampak naj takoj energično in brezobzirno izvede vse konsekvence zakona. Kajti drugače se lahko zgodi, da si papež premisli in potem bo boj proti klerikalizmu težji. Najnovejše vladne odredbe Pelletau odobrava in jo še enkrat opominja k hitremu delu.

(Zanimiva korespondenca). V konfisciranih pismih Mgr. Montagninija, papeževga zastopnika v Parizu, so se našle zelo zanimive stvari. Tako je n. pr. papež svetoval bogatim katoličanom, naj igrajo na borzi á la baisse, t. j. na padanje borznih cen; da bi na ta način povzročili nezadovoljnost mej ljudstvom, ki bi se potem morda dala izrabiti proti vladi. Tudi zmerni republikanci so kompromitirani, ker so se našla pisma, v katerih so ti prosili Vatikan, naj jim pri zadnjih volitvah pomaga. Jako interesantna so tudi pisma, v katerih se kaže, kako so se kupovala z visokimi vsotami različna cerkvena dostojanstva. Seveda je marsikdaj denar izginil neznano v čegav žep — in opeharjeni duhovnik je zastoj čakal na imenovanje. Ta praksa diši zelo po srednjeveški simoniji.

Rusija.

(Iz Rusije) že dolgo ni pomembnejših novic. Same „obligatne vsakdanjosti“: atentati, v odgovor seve še številnejše aretacije, politični umori, napadi, ropi javnih blagajn. Zdi se, da je absorbirala vse sile živahna volilna agitacija, agitacija od zgoraj in spodaj. Kajti, da je vlada mobilizirala poleg druhali z zvonečim imenom „Pravi ruski ljudje“ tudi vso armado činovnikov, bo lahko razumel tudi oni, ki so mu znane vsaj razmere onstran Litve. Poleg tega so pa tudi na delu konstitucionalne stranke in zlasti stranke levice. Med te je prišteti socialne revolucionarje, socialne demokrate, delavsko stranko in več ali manj tudi Kadete. Ustavno dedščino poslednjih bodo, kakor vse kaže, podedovali pristaši Stranke Mirnega Obnovenja (knez Trubeckóji!) in deloma tudi Oktobristi. Sicer je pa prva дума, kakor kaže, zlasti socialiste v marsičem izmodrila. Kot velik korak naprej v politični razbornosti moramo smatrati sklep zastopnikov raznih revolucionarnih strank na kongresu, vrščenem se na Finskem, da se ustavi za dobo volitev terorizem. Tudi sicer hočejo nastopiti, vsaj

gega kot tožba od sveta zapuščenega, od vseh nesreč preizkušanega „Joba.“

Kot svečenik, ki ni niti za trenotek zdvomil nad svojim poklicem, ki ga je vedno pojmlil z vso življensko resnobo, se je Gregorčič v tem konfliktu srca in poklica z mehko svojo dušo v značajni doslednosti odločil za zadnjega.

„In tako se počasi zaseje mej slovanske katoliške narode seme razkolništva in popolnega odpada od Rima“, (Rim. kat. p. 88) s tem očitanjem si vzor-duhovnik Gregorčič ni hotel obremeniti vesti — raje je daroval v sebi poeta mučeniški smrti!

Njegove pesmi niso kot klasični vrt Prešernove poezije, kjer šume pinije in se bleste mramorne statuete, kjer se pohotno sučejo kosmati fauni in hodijo deklice z žarečimi južnimi Laurinimi očmi — in nad vsem se smeje vedno modro italijansko nebo — tudi ni kakor kos planinske Zupančičeve zemlje, ki dehti v najsubtilnejših eteričnih dišavah, kakor vrt je, ki sloni ob slovenski hiši, kjer se ogledujejo v žarkem solncu rumene solnčnice in kjer preopojno diše ponižne rezede in ponosne vrtnice — zanj je bil to samostanski vrt, kolikrat je slonela njegova duša ob visoki ograji in hrepenela in strmela ven pod božje nebo. In mehkočutne deklice in sanjajoči mladeniči, ki hodite mimo tega

dokler pojde, dalekovidnejši revolucionarji — ustavno pot. Posledica je, da se je razbila Poljska Socialistična stranka. Radikalna frakcija se je konstituirala kot „Poljska Soc. Stranka Revolucionarna Frakcija“ Stranki sta objavili svoja programa.

(Nekaj statistike). „Ruska korespondenca“ je sestavila seznam žrtev revolucije. Od avgusta do 1. novembra je bilo na temelju razsodb vojnih in prekih sudov usmrčenih 465 ljudi. Avgusta so bili ustanovljeni preki sodi šele v 3 mestih, septembra že v 31, in oktobra v 58 krajih. Torej napredek! Največ trpe Poljaki ter lakoto trpeče gubernije. Sodi in obsoja se po starem principu umirajočega absolutizma, vse vprek: možje in žene, starci in otroci.

(Še enkrat vladni socializem). Za Gaponom Subatov! Policijski agent Subatov je pred nekaj leti izkušal organizirati delavstvo pod vladnim nadzorstvom (subatovizem!). Velikih uspehov ni dosegel, kakor jih ni še dosegla nobena akcija, ki ni izšla iz probujenosti in zavesti delavstva samega. In konec je bil vreden začetka. Ušakov, kupljen pristaš Subatova, je bil pred kratkim javno stigmatiziran kot vohun in tat. Leta 1905 je namreč ustanovil tzv. Neodvisno Delavsko Stranko in izdajal delavski list, ki se ni toliko boril za delavce, kolikor proti „despotizmu“ socialne demokracije in jo napadal. Neprevidno proti dvema delavcema naperjen proces ga je razkrinkal, da je poneveril več tisočev za omenjeni delavski list izročnega mu denarja. Z njim je izginila iz politiškega poprišča tudi njegova „neodvisna“ stranka.

(„Mir“). Zakon z dne 22. nov. t. l. je odstranil znamenito rusko komunističko institucijo kmetske občine, Mir. Glavno določilo novega zakona je, da sme vsak (hišni) posestnik zahtevati, da mu pripade v last ono zemljišče, ki ga je obdeloval in ki je bilo prej last občine. Če je pa obdeloval več zemlje, nego mu jo je pri delitvi pripadlo, ima pravico, da odkupi ta prebitok od občine. S tem pa še ni izključen užitek občinskih dober (pašniki, senožeti etc). — Tudi v Rusiji gre gospodarski razvoj naravno svojo pot: šele preko prvobitnega komunizma in preko gospodarskega liberalizma vede cesta proti bolj in bolj jasno iz megle se javljajočim konturam modernega socializma. Mir, na kojega so stavili slovanofilski socialisti (Hercen) toliko nad, ta mir je šel — in ni ga več.

(Lakota). V notranjih ruskih gubernijah razsaja huda lakota. Kmetje jedo kruh pomešan z želodom. In zima je še dolga! — Zemstva uvedejo najbrž tudi v devetih zapadnih provincijah na predlog notranjega ministra. — Atentat. Trije mladi ljudje so izvršili atentat na moskovskega gen. guvernerja Dubasova. Dubasov je samo na nogi lahko ranjen.

vrta in si trgate v njem cvetove, ali ne čujete, kot da bi kdo klical za vami:

„Le romaj, romaj svojo pot,
glej, svet je lep ko vrt;
rad bi s Teboj iz teh samot, —
izhod mi je zaprt!“

Pastirica Angelka.

(Ivan Svetel.)

Vsa zasopla in zardela je priletela pastirica Angelka iz vasi. Zavezovala je z obema rokama majhno, rdečo ruto okoli glave, ki jo je na poti odvezal veter, in se vedno obračala nazaj, ali ne teče kdo za njo. Njeno drobno lice je gorelo v mrzli sapi, in vsled naglice je krikipela po njej. Ogrnjeno je imela staro in dolgo kocko, ki jo ji je dala kmetica Jurjevka; njeno krilo je bilo tako, da so se na njem poznale ostre oblike njenega ubogega telesa. Obuta je bila v rujave, pastirske čevljice, prevelike za njene noge; zato jih je napolnila z listjem, da ni mogel sneg skozi razpokano usnje. Hodila je še vedno naglo, in njene oči so gledale plaho okoli, da se ne bi nenadoma kje pokazal kmet Jurij. Zavila je z izorane gazi in stopila na sneg. „Saj drži srenj, zakaj ne bi šla kar čez polje! Pridem prej!“

v prvi vrsti hranila svoje pozicije kot rimsko-katoliška duhovščina. Črez noč je izpeljala vodo v klerikalno strugo in pričela je živeti svoje politično življenje po kranjskem uzoreu. Znala si je pridobiti na svojo stran tudi nekaj posvetnih mož, župljani so pa v svoji večini itak capljali za njo. Videča, da je pravzaprav ona nositeljica in vzdrževaljica dosedanega političnega življenja, se je polagoma skušala osamosvojiti. Brez ozira na „prvake“ je tuintam imenovala svoje lastne kandidate, ki so tudi prodrli pri volitvah. V povišanje svoje moči, v podkrepljenje temeljem svoje politike pa je v izdatni meri izrabljala „slogo“.

„Prvaki“ so prišli v zadrego. Prve čase, ko še klerikalizem ni tako jasno pokazal svoje barve, so hodili slepo za poveljem iz Maribora. Komur se je upirala duša, da bi jim sledil, so mu natrobili polna ušesa „sloge“, ki jo je kakor povedano duhovščina spretno znala izrabljati za se tako, da sprva nihče niti slutil ni, da za to „slogo“ tiči vse kaj drugega. V čast „prvakom“ pa bodi konstatovano, da je duhovščina prva pričela s klerikalno politiko na Štajerskem. In ni ga bilo izmed merodajnih mož nobenega, ki bi se bil postavil po robu. Grgrali so še besedo „slogo“, ko so imeli že polna usta klerikalne vode. Pa ga tudi ni bilo izmed njih moža, ki bi dejal: „nastopili so drugi časi, druge razmere, okrenimo hrbet dosedanji politiki, vodeči od brezdelja k narodni mlačnosti in letargiji, od neodločnosti k nemožatosti in neznačajnosti.“

A prišlo je samo po sebi in da je prišlo, je ravno dokaz, kolike življenske sile tiči v narodu, ki naseljuje slovensko Štajersko. Znak propasti bi bil, ako ne bi prišlo, znak, da je narod tudi v svojem jedru zapal demoralizaciji. Dvignilo se je iz sredine naroda samega. Dvignila se je žuljeva dlan kmetova: jaz hočem delati; povzdignila sta svoj glas obrtnik in trgovec: hočeva delati; in profesor in učitelj in drugi inteligenti so dejali: mi hočemo delati; in tudi slovenski delavec se je oglasil: delo je moje življenje. Delati hočemo zato, da bomo živeli, živeli kot poedinci pa kot člani naroda slovenskega, zakaj če živi vsaki izmed nas — živet mora tudi narod! Zategadelj pa naš iskreni pozdrav „novi narodni stranki“, ki si je dala geslo: delo, nesebično delo za narodovo življenje! Dan 8. grudna t. l., ki nam je narodil novo stranko, je mejnik za novo dobo slov. politike na Štajerskem.

Slovenski poslanci in dež. zbor. Süd-öster. Stimmen pozivljajo slovenske poslance, da napno strune ter da naj ne spuste proračunskega provizorija brez slov. poljedelske šole na Spod. Štajerskem.

Slovenec in Slov. Gospodar se že dalj časa ljuto zaganjata v celjsko „Zvezo“. Obsta-

ravnina. Nobene hiše ni bilo, gozdovi so vstali za njo v daljavi. Bila je sama in sneg okrog nje in solnce nad njo. Solnce je sijalo, bilo je skoraj gorko, in vse nebo je bilo svetlo in jasno, po polju, po trdem snegu pa so se bliščali in utrinjali biseri.

„Ali kje je Betlehem?“ Angelka je pre-mišljevala in gledala na vse strani. Še nikdar ni tega slišala. Na prižnici je gospod pravil, da tam pride Bog na svet in da so pastirci zraven.

No, potem je šla Angelka kar naprej. „Že pridem,“ si je mislila. „Zadaj je vas, kjer sem doma, in nad vasjo so gore. Tam ni Betlehema, bo že kje na drugi strani!“ Tudi zeblo je ni prav nič. Zelo ji je bilo prijetno in veselo. Kadar pa se je spomnila kmeta Jurja, se je zasmejala: „O, to se bo kregal! Kje je pa deklina?“ bo vpil. „In nič ne bo vedel, da gre Angelka v Betlehem.“

Prišla je čez polje na drugo gaz, vso zvoženo od sani.

„Mogoče je ravno to prava pot!“ In Angelka je šla po tisti poti.

Na ovinku je pa srečala staro babo.

„Slišite! Ali se pride tukaj v Betlehem?“

„A v Betlehem?“ je zazijala baba. Angelka je pokimala.

nek nestranske denarne organizacije je — to razumemo — na poti vsem tistim, ki si hočejo potom hranilnic vtrditi politični vpliv, kupiti si politično somišljeništvo. Nele da je celjska „Zveza“ jako solidna gospodarska organizacija baš vsled tega, ker ne zasleduje stranskih političnih motivov, tudi politično vpliva zelo ugodno, ker s svojo nevtralnostjo ovira nemoralno vplivanje političnih denarnih zavodov.

Vojaška saniteta. 5. t. m. zgodil se je v Mariboru sledeči nečuvven slučaj, glede katerega je že staval soc. dem. poslanec Resel interpelacijo na ministra deželne brambe. — Rekrut Bernekar 4. dragonskega polka, ki leži v Mariboru, je odšel navedenega dne iz vojašnice, potem ko je vzdignil iz hranilnice 40 K. Drugoga dne v jutru našli so ga v cestnem jarku in ga prepeljali v bolniško sobo v vojašnici. Poklicali so polkovnega zdravnika dr. Svatona, ki je komaj pogledal bolnika, izjavil, da je vojak pijan, ga nato pretepel s usnjenim pasom in ga pustil v sami srajci zapreti. Tu mu je stražmeister Kristl vrgel malo komisa z besedami: „Žri, če si lačen.“ Ker težko bolni ni mogel ničesar odgovoriti, povprašali so ga, če hoče črne kave ali pa — palico. Bolnik je seveda tudi nato molčal. — Ker se je vsa stvar zdela inšpekcijskemu oficirju vendar malo čudna, poklicel je polkovnega zdravnika domobranskega polka, ki je konstatiral, da je vojak nevarno bolan. Zاپovedal ga je prenesti v bolnico, kjer so ga preiskali in našli, da ima Bernekar kroglico v glavi. Vsaka pomoč je bila zaman. Mož je drugi dan umrl. Dognalo se je, da je bil roparsko napaden in oropan. Ta slučaj spominja na mnoge slične, katere so že zakrivili brezvestni in surovi vojaški zdravniki. Slučaj Bernekar je še posebno tragičen zato, ker je bil Bernekar edina opora svoji materi. — Vojaška oblast je že odstavila brezvestnega zdravnika, proti kateremu se je obenem uvedlo tudi kazensko postopanje.

„Detomor“ in „slovenska podivjanost“.

Razni nemški listi so prinesli pred nedavnim časom pod sličnimi naslovi lažljivo vest, da je neka Franca Pečnik iz Brdce svoje novorojeno dete zgrabila za noge, je razčesnila in skrila truplo v postelj ter da so to „nečloveško mater“ takoj odvedli v zapor. Seveda je vsa stvar zlagana. Dne 27. novembra povila je imenovana otroka; porod je bil težak in dete je umrlo. Nastale so prazne govornice, kakor je to ob takih prilikah navadno in dne 1. decembra pride res orožnik v hišo in aretira porodnico, ki je bila še bolna. Morala se je napraviti peš v Celje. A kmalu je omagala in žandar je bil prisiljen najeti voz. Vso spehano in potno pahnil je orožnik v Celju bolnico v mrzlo sobo, ki jo je dal šele po daljših prošnjah zakuriti. Dne 3. decembra vršila se je v Celju obdukcija, ki je dokazala vso nedolžnost nesrečne matere. Zato so jo 6. t. m. izpustili z njenim očetom skupaj,

„Vidiš, da ne vem. Pa še nikoli nisem mislila na to. O, pa nekje se že pride. Ki imaš dobre noge, boš že prišla.“

Angelka je mislila. „A v Betlehem?“ se je starka še enkrat začudila.

„Tam, kjer se rodi Bog nocoj!“

„O, saj vem! Pa pretežko hodim, še jaz bi šla s teboj! Mislim, da bo tamle črez!“ Baba je pokazala z roko predse, in Angelka je šla naprej.

„V Betlehem gre! Meni pa ni to nikoli prišlo v glavo! Morda pa bi šel tudi kdo od nas!“ se je menila baba s seboj.

Angelka je šla po gazi, in skoro ji je bilo že mrzlo. V noge, ni vedela, če jo zebe, prstov ni več čutila, v roke ji je bilo hladno, in v lice jo je peklo. „Daleč je v Betlehem,“ je mislila. „Že hodim celo popoldne, pa ga še ne vidim.“

Na polje je legla megla, bela kot sneg, in Angelka časih ni nič videla predse. Vse je bilo tiho in samotno, in Angelki je bilo dolgčas, zato je začela peti s tenkim, trepetajočim glasom božično pesem:

Pastirci, vstanite,
zbudite se zdaj,
le hitro vstanite,
da gremo naprej!

katerega so vsled sokrivde zaprli. Neglede na to, da se je z nesrečnico tako živinsko postopalo, je treba pribiti tudi še dejstvo, kako zlobno so o tem pisali nemški časopisi. Sedaj pa, ko se je izkazala nedolžnost Pečnikove, molče kot grob. Uradna oblast, ki je na Sp. Štajerskem nemškutarska in nič manj nemško časopisje, ustavilo si je s tem zopet nov kamen v svojo zgradbo „nemške kulture“. —

Braslovče. Telovadno društvo „odsek Žalskega Sokola v Braslovčah“ priredi na Štefanovo t. j. 26. t. m. veselico na Polzeli v prostorih gosp. Cimpermana. Program: I. srečolov, II. koncert z bogatim vzporedom, pri katerem sodelujeta iz prijaznosti Pevsko društvo in tamburaški zbor Braslovče. Naj torej nihče ne izostane, komur je ležeče na tem, da se okrepi mladi Sokol, ki mu bode jako dobrodošel gmotni uspeh, ostalima dvema društvoma, ki koncertujeta pa moralni uspeh. Pripomniti je, da nastopi Pevsko društvo s pomnoženimi močmi, (nastopilo bode okoli 40 pevcev) istotako je pomembno, da nastopi tamburaški zbor prvokrat. — Slovence iz Celja, Žalca, Šoštanja itd. opozarjamo na ugodno železniško zvezo.

„Zadruga“. Ob novem letu preneha izhajati list „Slovenska zadruga“ ki ga je izdajal doslej g. Ivan Lapajne v Krškem. Namesto tega začne „Zadružna zveza“ v Celju takoj ob novem letu izdajati začasno mesečnik „Zadruga“ z izključno zadružnimi razpravami. Uredništvo je v rokah znanih strokovnjakov gg. dr. V. Kukovca in ravnatelja Franja Jošta.

Koroško.

Nekaj o koroški politiki.*)

Primerjam slovenski narod na Koroškem človeku potapljaočemu se v valovih germanstva, ki drve z vso močjo proti jugu, podirajoči vse, kar se jim zoperstavlja. In tem germanskim valovom niti Karavanke ne bodo previsoke, da se združijo s sinjo Adrijo. V teh valovih se potaplja koroški Slovenec in steguje svoje roke po rešilni veji. Volilna reforma je bila tudi taka veja, od katere smo pričakovali rešitve, a valovi so jo odnesli, od katere smo upali, da nas potegne iz neusmiljenih valov germanstva. Tudi ta up nam je splaval po vodi in morda še nikoli nismo bili moralno tako tepeni kot ravno zdaj, ko smo mislili, da nam vendar enkrat zasvetijo lepše zvezde, da pridejo za nas boljši dnovi. Varali smo se — a neumno, nezmislno bi bilo zvonjenje po toči in tožijo samo tisti, ki si ne znajo pomagati.

*) Članek smo prejeli iz duhovniških krogov, vsled česar so izvajanja tim zanimivejša, iskrenost in odkritost pisateljeva tim simpatičnejša.

Prišla je memo stare, lesene bajte, ki je stala ob poti. „Grem povprašat, kod se gre v Betlehem.“

Stopila je v nizko, zakajeno vežo, stene so bile črne in sajaste, po tleh so se delali ledeni klobučki.

„Ali ni nobenega doma?“

Njen glas je plaho zaklical.

„Kaj pa je?“ se je nekdo oglasil v hiši.

Angelka je šla za glasom. Odprla je vrata in stopila v izbo.

Za mizo sta sedela oče in sin, oba velika in močna. Gledala sta začudeno na pastiričico.

„Ali se gre tukaj v Betlehem?“

„A—a? V Betlehem?“

Angelka je pokimala.

„Tja pa ne boš prišla. Predaleč je.“ Oče je odmajal z glavo, sin pa je vprašal:

„A v Betlehem gre? Tale punčka?“ Glasno se je zasmel in neverjetno se mu je zdelo.

„Ti bi rada v Betlehem?“

„Opolnoči bi bila že rada tam, ko bo Jezus rojen“, je Angelka resno odvrnila. Starec je samo majal z glavo.

„Nak, ti pa ne prideš. To je, kje je?“ Pre-mišljeval je, kje je Betlehem.

„Kako ti je pa ime?“

Nisem pesimist in nisem še obupal nad svojim narodom — tudi potaplajoči se ima še zmirom upanje, da se reši iz smrtonosnih valov — a upanje v boljšo bodočnost slovenskih Korošcev mi greni nezaupanje v sedanjo koroško politiko.

Kot samostojno stranko smatram politično vodstvo slovenskega naroda na Koroškem in to zaradi tega, ker se ne moremo pridružiti nobeni do zdaj obstoječi stranki na Kranjskem in Štajerskem. Liberalna stranka na Kranjskem umira od klerikalne stranke, s katero smo dozdej še precej simpatizirali, ne moremo pričakovati več pomoči, ko je nas v najvažnejšem trenutku pustila na cedilu, ker se je borila samo za svoj dobiček in s tem pokazala, da ni vseslovenska. Očitani nam bodo morda separatizem, a dejstvo je, da smo bili ravno mi Korošci morda najmanj separatistični in to že iz praktičnih vzrokov, ker smo morali iskati pomoči pri vseh Slovencih, a žalostne razmere so nas privedle do prepričanja, da smo zapuščeni, da si moramo pomagati le sami. O tem so prepričani vsi koroški Slovenci.

Da, edinega prepričanja smo, da je nam treba dela, samopomoči, a različnega mnenja smo, kakšna bi morala biti, po katerih potih bi morala hoditi zdaj naša politika. In to je jako važna točka v našem skromnem političnem življenju, o kateri se pa razmotriva bore malo — celo nič! — Veliko jih je, ki so nezadovoljni s sedanjo našo politiko, a to nezadovoljnost goji samo na tihem in nikdo nima poguma izreči odločne besede, boječ se jeze in očitanja v strankarstvu. Res je, da je boljše, da ni dveh strank na Koroškem, ker je nas itak malo. A da se ne pojavi na Koroškem nova stranka, je samo takrat mogoče, če se predružači sedanja koroška politika. Iz tega je razvidno, da smo proti razcepljenju naših moči. A če se naša politična smer ne predružači, bo nova stranka čisto naravna posledica. V doglednem času bomo imeli tudi več posvetne inteligence in ravno ta bo sedanji politiki nasprotna. Ti nezadovoljneži bodo ustanovili ali samostojno stranko, ali pa narodno sploh ne bodo delovali, kar opazujemo žalibog že dandanes.

Največja napaka naše politike je, da ni politika. Vsaka stranka si postavi gotov cilj. Da pa more tudi doseči ta cilj — in svoj cilj doseči hoče vendar vsaka stranka — mora si zbrati tudi sredstva, ubrati mora gotova pota in sicer pota, po katerih se najprej in najlažje pride do cilja. Ohraniti slovenski živelj na Koroškem bi moral biti glavni cilj koroške politike. Večina na Koroškem pa zahteva več. Ne samo narodnost, ohraniti hoče tudi vero. „Golih narodnjakov, zgolj narodnega lista, se bojimo, ne razumemo, ne maramo“ (Mir štev. 47. 1906.). Ne zamerimo dotičnemu duhovniku, ki je zapisal te besede, a ne da bi hoteli z njim pole-

mizirati, smo trdnega prepričanja, da je ravno naša klerikalna politika bila in je vzrok, da smo skoraj že obupali. Pravijo, da ni klerikalne stranke na Koroškem. Bodimo odkritosrčni in recimo pogumno, da je. In če tudi sami nočemo priznati, da smo klerikalna stranka (sicer ne taka kot na Kranjskem), nasprotniki nas smatrajo kot tako. Dejstvo je, da smatrajo naši nemški nasprotniki vsakega narodno zavednega koroškega Slovenca za klerikalca. Narodno zavedne identificirajo s klerikalnimi. To je dejstvo, ki bi se od naše strani ne smelo prezreti! Znan je tudi izrek drž. posl. dr. Lemiša v drž. zboru, „da se bije na Koroškem v prvi vrsti boj med „črnimi“ in „belimi“. In ta izrek potrdimo tudi mi. V dokaz temu navajamo tudi dejstvo, da so vsi narodni uskoki na Koroškem postali uskoki večjidel zaradi svetovnega naziranja. Če bi to ne bilo res, bi lahko iskali naše narodne odpadnike v nemško-klerikalnem taboru. A iščemo jih v tej stranki zaman, vsi so v nemško-naprednem taboru. In ni li izrek: „jaz sem slovenskih geboren in deutsch gesinnt“ dandanes na Koroškem v modi? In zakaj tako? Slovenec vidi pri Nemcih povsod napredek, Slovenceu je vsak Nемеc napreden, — svobodomiseln človek. Nemški boj proti klerikalizmu na Koroškem je najboljšo sredstvo za germanizacijo. Da pa versko mišljenje ne more biti pri vsakem človeku enako, se razume samo ob sebi in da je toliko koroških Slovencev svobodomiselnega prepričanja, kdo bi jim to zameril! In ker med svojim narodom ne najdejo enakomislečih voditeljev, pač pa veliko zatirancev, veliko nestrpnežev, ki smatrajo že vsakega, ki ne gre v cerkev — za nemčurja, kaj bi se čudili potem, da se pridružujejo tujcu! Seveda ne odobravamo narodno odpadništvo, a ljudstvo je politično nezrelo, ne zna samostojno misliti in se kaj rado pusti pregovoriti — od tujca. In naši narodni nasprotniki znajo jako spretno postopati. Na shodih bodo le redkokdaj govorili proti slov. narodnosti — pač pa proti klerikalizmu — proti duhovnikom. Posebno dr. Metnic jako rad povdarja narodni mir med Slovenci in Nemci, da, tudi koroškim Slovenceu je postal narodni boj že ostuden. Od same narodnosti ubogo ljudstvo ne more živeti — hoče v prvi vrsti kruha — potem še le drugo. Sedanje človeštvo nič ni drugačno kot ono v starem Rimu. „Panem et circenses“ je geslo tudi našega ljudstva. In za denar, za kruh — kterega mu manjka — se proda vsako prepričanje (če smemo rabiti to besedo). Nemci so gospodarsko veliko, veliko močnejši — ves promet je v njih rokah — in na njih ramah sloni toliko in toliko Slovencev. Naš koroški kmet nič ni družega kot hlapec nemškega gospoda. Hlapčeval je naš narod in hlapčuje še zdaj. Iz tega stališča tudi lahko tolmačimo boj proti duhovnikom. Ti so dozdej naši narodni voditelji in tega si tudi ne

dajo vzeti. Vprašamo pa, koliko smo dosegli, bodisi v narodnem, bodisi v gospodarskem oziru? Resnica je, da smo glede narodne zavednosti v nekterih krajih precej napredovali a nazadovali zase števila (v 25 letih 5%). In v gospodarskem oziru? Dosegli smo bore malo. Povsod smo odvisni od nemškega soseda in ravno ta gospodarska odvisnost nas germanizira bolj uspešno kot naše nemške šole. Veliko se govori na shodih in v izobraževalnih društvih, a vse ostane le pri besedah, dela, podrobnega dela manjka. Veliko lepih besedi in naukov so dali sedanji voditelji koroškemu ljudstvu, a najpotrebnejšega jako malo.

Ohranitev slovenskega življa na Koroškem je cilj naše politike, prvo sredstvo, da pridemo do tega cilja, pa je gospodarska neodvisnost!

Pustimo vendar enkrat tisto frazo: „vera je temelj narodnosti“ in skušajmo vero ohraniti na drug način, ne s pomočjo politike... Boljše je, da gredo koroški Slovenci kot svobodnomisleči Slovenci v pekel, kakor pa kot svobodomiseln Nemci — odpadniki.

Začnimo delati in ne samo veliko govoriti in pri vsaki priliki povdarjati narodnost! Dajmo ljudstvu kruha, rešimo ga iz gospodarske odvisnosti, dajmo mu izobrazbe, ktera mu bo mogla tudi kaj koristiti! S tem si bomo najlažje ohranili slovenski živelj na Koroškem.

Donesek k poglavju o podporah. Na Koroškem je mnogo narodno navdušene mladine in mnogo je tudi zelo nadarjene, ki bi se rada učila. Samo manjka ji potrebnih sredstev. — Tako se je tudi zgodilo, da se je šel šolat mlad mož, narodno probujen. Ker ni imel potrebnih sredstev, obrnil se je na razne osebe, posojilnice in tudi na podporno društvo v Celovcu. Dobil ni ničesar, dasiravno je v prošnjah izrecno naglasil, da bo primoran obrniti se na Nemce, ako tukaj ne dobi pripomočkov. To je tudi storil in Nemci so ga skozi celo dobo izdatno podpirali. Šele v zadnjem času (pred doktoratom njegovim) ponudili so mu Slovenci podpore — in še to ne visoko — kar pa je seveda odklonil. Na ta način pridejo lastne in nadarjene moči v nasprotni tabor, mi pa vpijemo, da se krči narod in izgubljuje najboljše moči. In krivi smo sami. — Ta slučaj kaže zopet, kako potrebna je preosnova v zadevi podpor našim dijakom: preponderanca življenskega nagona nad narodnim čuvstvom je socialno dejstvo — tu ne velja hanzeatsko geslo, navigare necesse, vivere non necesse. S tem socialnim dejstvom mora narodni politik računati.

Pri občinskih volitvah v Rikarji vasi so zmagali Slovenci v vseh treh razredih. Dobil so skupaj 161 glasov, dočim so nasprotniki spravili skupaj le 80 glasov.

nepopisno so bili zali angeli, ki so leteli na zemljo. In Angelka je zagledala pastirce, ki so pasli ovce, in videla je, da so deževale zvezde na betlehemske pašo.

In tedaj je Angelka zagledala hlevec in Marijo in Jezuščka v jaslih.

Oba sta se ji tako prijazno smejala, in mali Jezus je vzel rdečo jabolko, ki ga mu je podala.

In Angelka se je smehljala, okoli nje pa so prihajali pastirci z darovi za Jezusa, in angelci so peli in zvezde so sijale.

Tako je prišla Angelka v Betlehem in se ni več vrnila.

Nova knjiga.

Bilo je ravno letos na sveti večer, ko sem naredil zadnjo piko v rokopisu svojih memoarjev. S primerno grandeco pristavil sem še svoje slavno pisateljsko ime, ki je strah in groza vsem redakterjem daleč okrog.

Da, da... Špisal sem svoje memoarje — lansko leto na sveti večer sem jih začel pisati in celo leto sem delal na njih. To bo zanimiva knjiga: Prolog in epilog seveda ne izostaneta, vsa vsebina pa je razpredeljena na najstj poglavij, vsako s svojim nadpisom in mottom.

Fant je bil zelo radoveden in usta so se mu sama smejala.

„Angelka.“

„Ostani pri nas, Angelka! Mati so nam umrli, boš za mater!“

Oče se je zasmel sinu.

„Ali ti je všeč?“ ga je povprašal.

Sin je zardel po licu in je dejal: „Malo je majhna, pa bi zrastle!“

„No, pa ostani pri nas!“

Angelka je zmajala z glavo.

„Moram v Betlehem! Ko se vrnem, pa ostanem pri vas. Ali ne vesta, kje je Betlehem?“

„Kje bi bil?“ Oče je vstal in sin tudi. Stopili so na prag.

„Na to stran sem že bil, pa tam ga ni. Mislim, da bo ravno tukajle čez!“

Zamahnil je z roko po zraku.

Mračilo se je že, in Angelka je šla naprej. Megla je izginila v mrazu, in zopet se je videlo nebo, čisto in jasno. Na obzorju je zasijala prva zvezda.

„Nad hlevcem gori zvezda,“ je mislila Angelka. „Zdaj bom pa kmalu tam.“ In še hitreje je stopila, oči pa je upirala v zvezdo. Hodila je nekaj časa po gazi, pa zopet po snegu, po trdi, zasneženi dobri. Kmalu je bilo vse nebo v zvezdah, pa Angelka je šla vedno proti

oni strani, kjer je zagorela prva zvezda. Zdelo se ji je nizko, čisto na zemlji.

Pastirica je segla v žep in prinesla v roki jabolko.

„Da ga ne pozabim! Tega moram dati Jezusu!“

Stopala je dalje naglo, in težko je že čakala, da bi bila v Betlehemu.

„Saj vendar že dolgo hodim, in kmalu bo polnoč! Zdaj bi imela že slišati pastirce na paši in angelske trobente!“

Angelka se je ustavila in gledala proti zvezdi. Zdelo se ji je, da gre zvezda proti njej, in zato je hotela pastirica počakati. Tudi je že bila trudna in negodna, noge so bile težke, oči so ji lezle skupaj. Šla je kot v sanjah dalje, čez polje, naprej čez polje. Ali že se je Angelka bližala Betlehemu, zakaj po dobrih so se pasle cele trume belih ovčic, tako lepo belih, kakor jih še ni videla, in po nebu so plavali angeli, tudi v belih oblačilih.

Angelka se je čudila in bila je zelo vesela. Obstala je, zakaj zvezda je šla proti njej. „Bom malo počila, saj gre zvezda k meni, in hlevec gre tudi k meni in Betlehem.“ Zato je Angelka sedla, in takrat je že bila pred hlevcem na betlehemske poljane. Zakaj zaslišala je angelske trobente, ki so pele tako neizrečeno lepo in tako

Volilna lista in nagel župan. V Brdu je razglasil občinski sluga že 11. novembra, da leži volilna lista na ogled. Dva tedna pozneje pa še ni bilo o listi ne duha ne sluha; župan bo baje še-le čez štiri tedne gotov z njo. No nagel je pa ta župan! Sicer pa lahko v katerem drugem grmu zajee tiči; morda mu je preveč slovenskih volilcev!

Primorsko.

Narodni dom v Puli. V zadnjem desetletju so se začeli Slovani v Puli zelo živahno gibati. Posebne zasluge za ta pokret pridobil si je dr. Laginja, ki je osnoval posojilnico, pomagal ustanoviti tiskarno i. t. d. Tudi ravnokar sezidani Narodni dom je v prvi vrsti njegovo delo. O pomenu Narodnega doma za pulsko slovansko prebivalstvo ne bomo razkladali. Avstrijska vlada je skozi desetletja — in še sedaj — sistematično podpirala nemštvo. Uspeh pa je bil ta, da se je pod tem vladnim režimom razvilo italijanstvo do velike moči, gotovo ne v korist avstrijski državni ideji. Slovanski življenj pa je bil potisnjen k tlom. Kakor zgoraj omenjeno bodo sedaj za slovansko prebivalstvo nastopili bržčas boljši časi, katere jim iz srca želimo!

Ricmanje. Svojo srečo med Ricmanjei, ki so prav klasični vzgled — in tudi vzor možate ljudske odločnosti, poskuša dosedanji rojanski kaplan Ukmar. Toda delo mu gre precej slabo izpod rok, kar priča vedno prazna cerkev, civilne poroke in civilni pogrebi pri katerih fun-gira vrli župan Berdon.

Reorganizacija nar.-napredne stranke na Goriškem je vsled demokratizacije volilnega reda neizogibna, tako poročajo listi. To naj bi bila repriza narodno-napredne tragikomedije, ki se je pred mesecem vprizorila na ljubljanskem „odru“, menda je galvaniziranje mumij nekaka politična rokoko-moda.

Zmaga v Buzetu. V Buzetu, kjer so doslej gospodovali Italijani, so dobili pri občinskih volitvah Hrvatje v vseh treh razredih 1055 glasov in Italijani — 55.

Jugoslovanska socialna demokracija priredi svoj V. redni strankin zbor 2., 3. in 4. februarja 1907 v Trstu. Na dnevnem redu so poleg raznih poročil razgovor o organizaciji, o taktiki, o prihodnih volitvah, o časopisju in tisku, o mednarodnem socialističnem kongresu, o jugoslovanstvu.

Kranjsko.

Cankarjeva komedija „Za narodov blagor“.

V listku z dne 14. decembra smo podali nekak uvod in vsebino Cankarjeve komedije. Citirali smo deloma ad verbum nekaj stavkov

Kakšni spomini da so to, bo čitatelj takoj zvedel. Najprvo nekaj o zgodovini te knjige.

Lansko leto mi je usoda odločila, da sem prebil božič v tujini. In kaj čuda, če sem že kar naprej čutil, kako sentimentalni da bom na ta večer. Saj sentimentalnost je obligatna v tej noči. Sklenil sem se je torej otresti. Da pa si ob-jednem tudi olajšam svojo vest, sem sklenil brez vsake sentimentalnosti in popolnoma jasno in trezno napisati konfiteor svojega življenja. In na sveti večer lansko leto sem započel z delom, letos končal.

Knjiga je imela prvotno še tudi drug namen. Zaljubljen sem se namreč lansko leto v bo-žišnjem času in ker je moja Silva dvomila o mojem svetem čustvu, hotel sem ji dokazati, da znam ljubiti.

Skoro, da bi bil v ognju pozabil povedati, da obsega knjiga moje ljubezenske spomine. Sicer bi lahko napisal tudi marsikaj lepega o svojem političnem delovanju, vendar si ne maram skvariti svoje tozadevne karijere, najmanj zato, ker bi se potem zvedelo, da sem sotrudnik „Našemu Listu“ . . .

Namen sledečih vrstic, ki jih pišem nocoj na sveti večer 1. 1906, pa je sledeči: Navada je, da izide za vse senzacionalne knjige poprej kakšna reklamna notica, da svet že s nestrp-

kot motto in tudi v razpravi sami smo deloma govorili s Cankarjevimi besedami, pa podali smo karakteristiko glavnih oseb ter milieu, v katerem se giblje komedija. Konstatirali smo, da so rodile Cankarja Slovincem razmere. Sa-tirik je vsak realist in ne moremo si misliti genezis satire drugače, kakor da zraste iz nekaj reelnega, kar hoče podreti. Omejenec pa si misli seveda, da je poezija fotografija, ki podaje s sirovo veristiko stvari kot so, prav do pičice enake. Omejenec si drugače niti misliti ne more, pretop je, da bi spoznal umetnost.

Ko smo podali v omenjenem feljtonu zna-čaja glavnih junakov dr. Grozda in dr. Grudna, dotakniti smo se morali na vsak način tudi ostalih figur. Pisali smo dobesedno: „Žalostna in obupna je ta družba, odbija ter napolnjuje s studom; ta družba prodaja žene, lastne za-konske (dr. Gruden), špekulira z nečaki-njami (dr. Grozd). Žene te družbe so pohot-nice, ki hočejo varati moža ter izkoriščati ljubimce (Grudnovka); brezpomembnejše eksistence kolebajo od mogotca do mogotca, kakor pač veter zapiše, dasi so si v svesti pro-palosti svojih voditeljev in svoje lastne zavrže-nosti.“

In glejte čudo! Zgodilo se je, da se je našlo nekje med Slovenci bitje ter pisalo „Slov. Narodu“ notico „Za narodov blagor“ na dan 19. decembra 1. 1906 po Kristu.

Znamenito odkritje se je izvršilo. Zapisano je sedaj v „Slov. Narodu“, da imajo mladi mla-diči okrog „Našega Lista“ mnenje, da je družba, ki nastopa v Cankarjevi igri, identična z ono, katera vzdržuje naše gledališče, katera polni pri vsaki predstavi drage lože. To odkritje se je razglasilo na uvodnem mestu „Dnevnih vesti“ in glavni tema so obigravala lična stranska te-mata o „vrhuncu oslovstva“, o „mladiču, ki je v svojem življenju prej kot ne marljivejše za-hajal v bordele kot v kolegije“, o „kamniškem teličku“, o „paglavcih“, o „liter. mrčesu“, vmes pa se je čulo tudi „čivkanje“.

In sedaj prosimo, naj vzame p. t. čitatelj-stvo v roke izvornik Cankarjeve igre! Vsebinska komedije, ki je tako vseč „Slov. Narodu“, na-haja se v igri v sledečih dejanjih: dr. Gruden prodaja ženo v III. dejanju, 3. prizoru, dr. Grozd špekulira z nečakinjo v IV. dej. 9. priz. Grudnovka se izkaže pohotnico v II. dej. 11. prizoru, brezpomembnejše eksis-tence kolebnejo od Grudna k Grozdu v IV. dej. 12. prizoru. Ker zadnjič nismo citirali pod črto, zgodilo se je to danes v tekstu.

Kako, da hoče bitje zamenjavati dramo s publiko in oder z ložami, nam ni prav umljivo. Umljivo nam bi pa bilo bolj, ko bi si razlagali čudno metatezis, na ta način, da je obrnilo bitje nolens volens vsebino Cankarjeve komedije nase ter začelo licemersko valiti Cankarjeve pšice na mesto, kamor niso bile namenjene. Tableau!

nostjo pričakuje izida knjige. To hočem storiti tudi jaz. Sicer še ne vem, kedaj izide knjiga — danes nimam še niti založnika, vendar upam, da ga dobim. Morda založi knjigo „Katoliška bukvarna“.

Naj podam torej kratko vsebino knjige, ki bo imela več sto strani.

Na prvi strani je moj potret, obdan z jed-najstimi angelskimi glavicami — po izvornih fotografijah. Vse glavice so numerirane, pod črto imena posameznih angeljcev. Dvanajsto mesto je prazno.

Potem pride prolog. Razloženi so motivi, zakaj sem začel pisati svoje spomine. Skratka to, kar sem že povedal v uvodu teh vrstic. Nato pride onih 11 poglavij. Iz njih posnemam sle-deče: V 24ih letih svojega življenja, bil sem zaljubljen enajstkrat, imena mojih idealov so sledeča — to so objednem tudi naslovi poglavij: Marinka, Vilma, Ana, Mara, Berta, Olga I., Anica, Minka, Milka, Olga II., Silva — — —

Izmej njih so bile štiri blondine, štiri ru-javolaske in tri brinetke. Prva je bila plavolaska, zadnja črnolaska. Nobena ni bila večja, kakor jaz, vsaka bolj pametna, kakor jaz, ker me je vsaka zapustila.

In ta tragika! Nobena ljubezen ni trajala delj, kakor eno leto. Vsako leto na sveti večer zaznamoval sem v svojem dnevniku novo ime.

Morda smo uganili pravo in to priporo-čamo v nadaljno razmišljanje tistim, ki so dobre volje.

+ + +

Slov. Narod in Cankar. Cankarjeva satira je Narodovo kliko zadela v živo: Namiguje in zavija, toda vse namigavanje, vse zavijanje ne pomaga nič. Sl. Nar. pravi: naj bi se Cankar otresel „literaričnega mrčesa“, srčna želja tega žurnalističnega mrčesa pa je, da se intendantca otrese Cankarja, a povedati se tega ne upa. Za-krila pa tega niti z najdekadentnejšimi psovki, niti z sv. . . . surovostimi ne bo.

Komunike permanentnega odbora. Per-manentni odbor, ki se je ustanovil povodom afere na deželnih dobrodelnih zavodih, naznanja sledeče: Kakor se kaže, se vodi proti namenom našega odbora, ki so identični z nameni vsega neodvisnega prebivalstva, tajen boj z nepleme-nitim orožjem. To se da sklepati iz dejstva, da je dosedanji član našega odbora, cesarski svet-nik prof. Frankè izstopil in sicer v takih oko-liščinah, iz katerih se lahko sklepa, da je mo-r-a-l izstopiti. Pred kratkim se je raznesla po Ljubljani govorica, da žuga prof. Franketu disciplinarna preiskava, ker se je osmelil, ude-ležiti se protestne akcije proti absolutizmu de-želnega odbora. Prvi, o katerem se ve, da je govoril o Demoklejevem meču, obešenim nad Franketovo glavo, je bil dež. odb. dr. Tavčar, prav tisti, ki je tudi svoječasno prvi nastopil proti deželnemu uradniku Sch weigerju. V tistih dneh se je opazilo, da je šel profesor Frankè k deželnemu predsedništvu in razna znamenja kažejo, da je bil tja klican. Kaj se je tam godilo, ni znano, zakaj če bi vprašali dež. predsednika g. Schwarzza, po kaj je bil citiran Frankè — citiran je bil namreč ne-dvomno — bi najbrže nervozno vprašal, po kakšni pravici se ga interpelira. Ali dejstvo je, da se prof. Frankè od tistega časa ne ude-ležuje več odborovega dela, ter da ga je vpra-sanje o vzroku njegovega odstopa spravilo v vidno zadrego, iz česar se da edino sklepati, da je izvršila po inicijativi dež. odbora vlada naj-presijo. To, kakor razna druga znamenja, do-kazuje, da je sklenjena med dež. odborom in vlado koalicija v varstvo absolutizma, ki se neče ukloniti ne razumu, ne pravičnosti, pod pretvezo seveda, da je v nevarnosti „avtoriteta“. Tem bolj pa je potrebno, da se upre vsa neod-visna javnost takemu sistemu in odbor prosi vse, katerim je osvoboditev našega javnega življenja od tope, brutalne samolastnosti na sre-u, naj ga podpirajo z vsemi močmi. Pričeti boj, ki bode seveda naletaval na hud odpor in na mnogobrojne zapreke, vendar ne sme biti ustavljen, dokler ne zmaga pravica in svoboda.

Afera dr. Robida. (Brzobjavno poročilo) Socialno-demokratski državni poslanec dr. Per-nerstorfer je v državnem zboru vložil interpela-

Vsako sem ljubil zvesto, neizrečeno, naj-bolj, in vsaki sem prisegel večno zvestobo. Ona pa meni. Napisal sem v celem 627 pisem, ka-terih vrednost v avstrijski veljavi znaša okroglih 86 K in 89 v.; vse to sem dal zaslužiti trgovecem in c. kr. pošti. In seveda nešteto kart. Moj arhiv ima 417 številčk pisem in skoro dva tisoč kart. Imam tudi poseben herbarij, v katerem so po-sušene vse cvetke, „najdražji“ spomini. Za na-cionalnega ekonomista so posebno zanimivi sledeči podatki. Izmed mojih ljubice so bile le štiri z doto v višini 212 tisoč goldinarjev. Vse druge bi mi razen tašče ne prinesle ničesar v hišo.

Pod vsakim poglavjem je natančna zgodba dotične ljubezni. Kako se je začelo, kako kon-čalo. In vmes vse sladkosti, ki sem jih užil, z vsemi pridgami itd. vred. Prav zanimivo. Po-sebno podučno za stariše —

Naj omenim le še to, da jaz nisem no-bene ljubice zapustil. Vsaka je jeseni omagala v zvestobi, jaz pa sem trdno sklenil na sveti večer se ustreliti. Pa sem si premislil, kajti ta-krat sem bil zaljubljen že v drugo.

Nekatere mojih ljubice so bile prav ne-umne — pardon —, druge zelo duhovite. Tako je bila jedna, ki je bila hudo nečimurna, pri tem pa ne brez dovtipa. Hotela je imeti — se-veda kadar se poročiva — otroke kodrastih las . . .

ejjo v zadevi škandaloznih razmer v dež. blaznici na Studencu z ozirom na afero dr. Robide.

Gledališki honorarji v Ljubljani v polpretekli dobi so bili nad vse sijajni. Prijatelji in obiskovalci ljubljanskega gledališča se morda še spominjajo, da se je v polpretekli dobi uprizorila enodejanka Egoizem. Spisala jo je Zofka Kveder-Jelovškova. Imela je časten uspeh, čeprav jo je skušala ubiti bedasta veseloigra „Prvi“, ki je sledila za njo. Za to svojo igro je pisateljica dobila nakazanega honorarja 4 K 92 v! To se vendar pravi žaliti in bagatelizirati avtorja spodobnega dela, ki je NB! doseglo lep uspeh. Rajne nič, nego tak honorar! Prav je storila pisateljica, da je odstopila svoj „honorar“ splošnemu ženskemu društvu in ga mu darovala ter da se je odpovedala časti, da bi s takimi manirami uprizarjali njena dela v jedinem slovenskem gledališču. Nova intedanca naj popravi i takšne grehe iz polpretekle dobe!

Narod in volilna reforma. „Narod“ že zopet solze pretaka, da bo volilna reforma liberalno stranko zadavila, jo razstrelila na kosce. „Opazili bodeimo“ pravi dalje, „da bode precejšnje število naših privržencev s tistim dnevom, ko bo volilna reforma stopila v zakonsko moč, prišlo do prepričanja, da so pravzaprav od svojega rojstva sem klerikalci. In trumoma bodo ti pošteni po zgledu dvornega svetnika na Kamnu pričeli očitno pred kapelicami moliti, za rimskimi odpustki letati ter s starimi svojimi hlačami siliti v klerikalni tabor. Nekaj pa jih bode, ki bodo imeli dolge pridige o dolgočasni slogi, o tisti nevljudni in hermafroditični slogi, ki dandanes zastruplja javno mnenje posebno tudi na Češkem ter grozi požreti blagoslov preteklih bojev. — „Narod“ pozna svoje ljudi. V interesu napredne misli je, da se to oboje zgodi: da se zaduši liberalna stranka in da od naprednega debila odpadejo vse preperle veje. Šele tedaj, če odlete ljudje, ki ne spadajo drugam kot k političnemu koritu, torej tudi v politični svinjak, bo moglo napredno jedro začeti resen boj s fronto proti vsakršni, prosvetni in socialni reakciji. Intelektualni element je stal doslej v političnem pogledu — po zaslugi narodno-„napredne“ stranke — na braniku konservatizma, torej na glavi. V tem, da ga volilna reforma postavi spet na noge, v tem vidimo prihajajočo renesanso slovenskega političnega življenja.

Zveza slovenskih odvetnikov je imela v Ljubljani dne 16. dec. svoj občni zbor. Referati so bili zanimljivi in podučni. Dr. Breje iz Celovca je poročal o razmerah, v katerih se nahaja slovenščina pri koroških sodiščih. Slika, ki jo narisal, je bila mračna; vendar ni vse upanje izključeno, da se situacija obrne na boljše. Dr. Hrašovec iz Celja je povedal, da vladajo v tamošnjem sodnem okrožju skoro takšne razmere,

Menil sem, da je to težko zahtevati. Ona naredi malo zamišljen obraz, zarudi in pravi: „takrat... bom hodila vedno s skodranimi lasi“ ...

Druga n. pr. je našla razlago, zakaj ljudje plešejo ponoči. Zato, ker so pri luči vsi ljudje lepši ...

Naj bo dovolj. Ne smem vsega izčrpati. —

H koncu knjige sledi epilog. V njem konstatiram, da je bila knjiga prvotno razpredeljena le v 10 poglavij, a v teku leta 1906 izkazalo se je potrebno, da sem v zadnjih dneh dodal še zgodbo svoje najljubše ljubezni, ki tudi ni dočakala božiča. Sicer je še tajno, da se je vse razdrlo, a tedaj, ko šine po svetu novica, da se je moja črnooka Silva zaročila z drugim, bo precej govornjenja in marsikdo se bo obližnil za njenimi tisočaki ... Upam, da bo to kmalu!

Sklepam! Mislim, da sem storil dovolj za svojo in svoje knjige reklamo. Za božič pošljem svojim ljubicom ta številko „Našega Lista“ in jim obljubim s tem slovesno tudi brezplačno po en izvod svojih spominov.

Objednem pa oklicujem, da je skrajni čas, da si poiščem sedaj dvanajsto ljubico. Če bi me hotela katera videti, me lahko ogleda vsak dan ob dvanajsti uri na fr..... mostu. Po sv. treh Kraljih pa v Nemškem Gradcu.

Vesele praznike!

K.

kakor na Kranjskem. V Mariboru je po besedah drja. Rosine tudi še jako neugodno. Za Štajersko in Koroško je najškodljivejša institucija t. zv. kurzovcev, kateri se v nekem kurzu malo slovenščine privadijo, da jih potem potiskajo na sodišča s slovenskim prebivalstvom. Kakšna je slovenščina teh sodnikov, je razkril dr. Rosina, ki je prebral sodbo, sestavljeno od takega bivšega kurzovca. Škandalozno! Umeten je bil nasvet dr. Rosine, naj slovenski odvetniški kandidatje iz Kranjske prihajajo prakticirati k okrožnim sodiščem na jezikovno periferijo, da izpodrinejo nemške kandidate in pomorejo slovenskemu jeziku do veljave v tamošnji sodni praksi. Na predlog dra. Kušarja iz Kranja se je sklenilo, da se zahteva od višjega deželnega sodišča v Gradcu, naj se vrši referat pri ondotnem slovenskem prizivnem senatu v slovenščini in naj se izdaja originalna slovenska sodba, ako je bila tožba slovenska. Hkratu se je sklenilo, da se odklanja dosedanja praksa istega nad sodišča, katero mu pomaga izvrševati ljubljansko deželno sodišče s tem, da se izdajajo in vročujejo slovenski prevodi graških prizivnih sodb; kajti ti prevodi so brez pomena in nimajo itak nobene veljave ne v teoriji ne v praksi! Predlog, naj se slovenski odvetniki pri razpravah in v občevanju z nemškimi sodniki ljubljanskimi ne poslužujejo tako zelo nemščine, se bo morda uvaževal. Ali pa tudi ne! — Končno omenjamo, da se je zopet na tem občnem zboru bridko občutilo, kako nam na Štajerskem in Koroškem primanjkuje slovenskih uradnikov. Slov. juristom se torej še kaže dobra prihodnost pri sodiščih. In dvoma nimamo, da se bo sistem korenito premenil tekom dobe! A—a.

Narodovi učenjaki. V Knafljevih ulicah so odkrili strmečemu svetu veliko resnico: po celoletnem naporu so končno dognali, „da je vsak volilni sistem politični problem“ — gotovo plodovit in hvaležen sad trudapolnega premišljevanja. — Narod pravi: V „skoro“ najdemokratskejših državah, v Švedski in Norveški, je pluraliteta „cvetela“. Demokracija ni pravzaprav družega kot sad cvetoče pluralitete, bi dejali mi. — Narod pravi: Učenjaki zastopajo pluraliteto. — Dobro: Narod jih je sicer iz skromnosti pozabil imenovati; imenujemo jih mi: Ferjančič, Tavčar, Plantan in nekaj podobnih. — Sklicevanje na take učenjake in modrijane je precej sentimentalno. Kjer se je vvedla pluralnost, se je vvedla kot koncesija staremu svetu. Kot teoretični ideal jo ni slikal še nihče na svetu. S svojim poskusom intabulirati izobražencem, posedujočim slojem, starejšim ljudem večji vpliv na državno zakonodajo — spada pluraliteta med najnesrečnejše eksperimente. Politični vpliv to je nekak tekoč fluid, ki se ga ne da kovati v pravne forme: čisto razpolaga mlajši človek z večjim političnim razumom. Da urejajo pravično in pravilno to razmerje med politično sposobnejšimi in manj sposobnimi, to ni vprašanje paragrafa, za to so na svetu stranke, in tem pripada ta politična funkcija.

Vabilo. Mnogo ljudi, ki so bili v kakršnikoli dotiki z našimi t. zv. dobrodušnimi zavodi uslužbencev, bolnikov i. t. d. se je pritoževalo pri raznih uradništvih in pri posameznih udih permanentnega odbora, ki se je konstituiral v času znanih represalij v blaznici na Studencu. Ker odbor preiskuje razmere pri teh zavodih v javnem interesu, da seznanji prebivalstvo z njimi, prosi vse pritožnike, naj se oglase pismeno ali ustmeno pri uradništvu „Rdečega Prapora“ v Ljubljani, da bode mogel odbor sestaviti in pregledati ves material in ga potem primerno obdelati. Odboru se ne gre za to, da bi provociral škandale, ampak da se doseže saniranje razmer na javnih zavodih in da se najde v ta namen primerna pota. Zato pa je treba, da je gradivo popolno in v vsakem oziru zanesljivo. Odbor bode uvaževal vse utemeljene podatke, odklanja pa seveda vse tendenciozno denunciacije, ki bi izvirale samo iz nizkotne želje za maščevanjem. Kdor ima resnega gradiva, naj se oglasi!

Vandalizem cenzure v Ljubljani. V nemškem gledališču ljubljanskem vprizorili so pred 10 dnevi Anzengruberjevo „Podkriževalce“

(Kreuzelschreiber). Še tako nedolžno cvetje Anzengruberjeve poezije je odkosila uradna cenzura. Naj navedemo en sam primer brezprimerno malenkostne skrbnosti, ki navdaja te c. kr. čuvaje verstva in javne morale. Cenzura je črtala odstavek: „Gospodu ni treba paradiža in ne peklenških muk — skozi človeška srca vodijo pota do njega“. Svetopisemskega „kraljestva božjega v nas“ uradna cenzura ne prenese: boji se, „da se tukaj zgodi škoda in tam da pride pohujšanje.“ Ali se tega državnega varuštva, ki je bolj papeško kot rimska kurija, res še ne bomo otresli? Ali naj je ta cenzurna ljubeznivost pendant k francoskemu kulturnemu boju?

Blejski grad z 251 ha zemljišča sta ponudila dosedanja lastnika Feliks in Julij Muhr kranjski deželi za 1.200.000 kron. Deželni odbor odpošlje posebno cenilno komisijo na Bled. Bili so že davno časi, in sicer ugodnejši časi, da bi postala dežela lastnica tega posestva, ki bi se ga dalo ekonomično silno vporabiti.

Današnja številka obsega 10 strani in nadomeščamo s tem torkovo številko, ki naj bi izšla na praznik 25 t. m.

Prosveta.

Prodana nevesta nas je v četrtek večer tretjič razveseljevala v tej sezoni. Vedno mlado, vedno lepo delo Smetanovo. Pevci in pevke kakor tudi zbor so storili vse, da so predstavljali svoje vloge dostojno. Gosp. Rezunov je pel svojega Janka kakor ga še nismo čuli na slovenskem odru. Gospa Skalova je primadona, da smo jo lahko veselili. Njeno pravilno in lepo petje, premišljena igra ter sigurni nastop njen je, ki nas ob vsakem njenem nastopu spravita v neko mehko razpoloženje. Vsa čast pa naši „domači moči“ Kecalu gospodu Betetu. Njegovo petje kaže od dne do dne bolj, da je v dobri soli, ki je je vreden njegov krasni glas. Ne zmotili bi se, ako prorokujemo g. Betetu še lepo bodočnost. Iz občinstva mu je bil poklonjen šopek. Izmed domačih moči nas jako ugodno presenetujeta gdč. Kočevarjeva in g. Bukšek. Gdč. Kočevarjeva je zlasti v čisti intonaciji dobro napredovala. G. Ouřednik in gdč. Reisova kakor gdč. Prochazkova in g. Ranek imajo manjše vloge in prigovarjati jim nimamo ničesar. Krasen je bil sekstet. Manj zadovoljni smo bili z orkestrom zlasti z godali. Trobila so preglasna. Semtertje je orkester prepovršen, „zmazan“, zato tudi ouvertura ni prišla do svoje veljave.

Glasbena Matica je priredila svoj prvi šolski koncert. Koncert je podal dokaz, da ima naš domači konservatorij izborne učitelje in nadarjene učence. Na klavirju (učitelj Prohazka) jih odlikuje izrazita igra, lepo udarjanje, na goslih (učitelj Vedral) dobra tehnika, lepa intonacija v solopetju (učitelj Gerbič), jasni izgovor, pravilno dihanje. Na koncu smo uživali celo košček komorne glasbe. Konstatovati je torej vsestranski napredek in resno stremljenje k najboljšemu.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V nedeljo popoldne se uprizori prvič v sezoni slovenska Anzengruberjeva narodna igra „Podkriževalci“, zvečer se poje četrtič in zadnjič v sezoni „Rigoletto.“ V torek se ponovi Smetanova komična opera „Prodana nevesta“ (za dobrodelne namene). V sredo, 26. t. m., popoldne se uprizori otroška igra „Pepelka“, zvečer Cankarjeva komedija „Za narodov blagor.“ V soboto, 29. t. m., se igra prvič na slovenskem odru slavno G. Hauptmannovo delo „Potopljeni zvon“ v A. Funtkovem prevodu.

Socijalno gibanje.

Pasivni odpor poštnih uslužbencev. V bližnjih dneh stopi nad 20.000 poštnih uslužbencev v Avstriji v tihi odpor: ravnali se bodo strogo po zastarelem in šablonskem pravilniku. Poštno dostavljanje se bode s tem silno zavlačevalo, kar občinstvu gotovo ne bo ljubo. Toda nejevolja občinstva se ne bo obračala proti poštnim uslužbencem, katerih zahteve so opravičene, temveč proti vladi, proti trgovskemu ministrstvu, ki s svojim obotavljanjem tira uslužbence v pasivno rezistenco. — Kaj pa zahtevajo poštni nastavljenici? — 1.) Določitev enoletne provi-

zorične službene dobe, določitev dnevnine na 3.60 K, ki se jo prejema tudi v slučaju bolezni in ob vojaških vajah. 2.) Ureditev 7 plačilnih razredov za definitivne pošne sluge s časovnim avanzmajem od 1.000 K v 7. razredu do 1.600 K v prvem razredu. 3.) Dovolitev 3 v pokojnino vrančunljivih starostnih doklad po 100 K. 4.) Zvišanje pokojnine vdovam; minimalna pokojnina naj znaša 600 K. 5.) Zvišanje aktivitetnih doklad. 6.) Ureditev službenega razmerja po-deželnih pismonoš. — Vsem tem željam pošnih uslužbencev bi se dalo vstreči s ponižno vsoto poldrugega milijona kron, kar je gotovo neznamenit znesek ob čistem dobičku 20 milijonov kron, ki ga vsako leto državna uprava od pošte vtakne v žep. Vsled tega priboljška se torej poština ne bo prav nič zvišala.

Raznoterosti.

Prebivalstvo na zemlji. Angleška mo-dra knjiga vsebuje podatke, nanašajoče se na pomnožitev prebivalstva v zadnjem desetletju. Prebivalstvo se je pomnožilo za 63 milijonov in sicer v različnih deželah sledeče:

	1895	1905
Rusija	125.000.000	141.200.000
Zedinjene države	68.984.000	83.143.000
Nemčija	52.279.000	60.605.000
Japonska	42.271.000	47.975.000
Velika Britanija	39.221.000	43.221.000
Francija	38.459.000	39.800.000
Italija	31.296.000	33.604.000
Avstrija	24.971.000	27.241.000
Ogrska	18.257.000	20.114.000
Španija	18.157.000	18.900.000
Manjše države	47.732.000	54.166.000

Največ porodov izkazuje Rusija: letnih 49 na tisoč ljudi, najmanjšo umrljivost Danska s 13,9 na tisoč. V Franciji sta oba kvocijenta skoro enaka, zato prirastek prebivalstva tako neznamenit.

Najobjudenejša mesta so: London 4.872.710; — Njujork 3.437.000; — Pariz 2.714.000, Berlin 2.040.000; — Tokio 1.819.000; — Čikago 1.699.000; — Dunaj 1.675.000; — Filadelfija 1.294.000; — Petrograd 1.265.000; — Moskva 1.039.000; — Buenos Aires 1.026.000.

Kmečki pridelki na Hrvaškem so znašali l. 1905 vrednost 292 mil. kron — 145 milijonov odpade na žito. Pridelalo se je pšenice polčetr milijon, rži 640.000, ječmena 620.000, ovs 880.000 in kuruze 4.600.000 meterskih stotov. Nazadovale je pridelovanje vina in sadja, ki je zneslo le 63 milijonov kron.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.
Hidravlične vidre in sesalke.

JOSIP WEIBL

J. Spreitzerja nasl.

Ljubljana

Slomškove ulice 4.

Zično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje na mirodvoru, večna vrata, obmejno omrežje, stolpni križi, balkoni, verande, štedilniki itd. 12-9

Odlikovana

v Parizu s častnim križcem, diplomom in zlato medaljo.

Patentirana

v 30 državah.

Singetr. Schutzmarke

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Poskusite in priporočite izdelke
Vydrove tovarne hranil v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Brezskrbno
družinsko srečo garantira najvažnejša knjiga o preoblagodarjenju z otroci. Z nad tisoč zahval. pismi pošilja diskretno proti 90 v. v avste. poštnih znamkah ga. A. Kaupa, Berlin S. W. 296 Lindenstrasse. 50.

PFAFF šivalni stroji
so najboljši za družinsko uporabo. Šivajo, krpajo in vezejo. Neprekosljivi za obrtne namene, šivajo naprej in nazaj. **I Kroglasto ležišče!**
Glavni zastopnik **Fr. Tschinkel**
Ljubljana ♦ Kočevje
Mestni trg 9. v gradu. 52-28

Češko posteljno perje po nizki ceni!
5 kilo: novo naskubljeno K 9-60, boljše vrste K 12-, belo puhasto naskubljeno K 18- K 24-, snežnobeλο puhasto naskubljeno K 30-, K 36-. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini.
Benedikt Sachsel, Lobes 369, P. Pizen, Češko

David Seravalli Kiparstvo in tovarna za umeteljni kamen 12-10
v Ljubljani, Slomškove ulice 19 **Vsa kamnoseška dela so izvršena iz umetelnega kamna.**

Izdeluje cementne cevi, stopnice, podstavke, ograje, strešne plošče, različne cementne plošče za tlak, vodomete, žlebove in školjkaste izlive za vodovode, žlebove za krmo konjem in govedu, okraske, podobe, fasadne dele, plošče in tlak iz mavca za stene in stropne. Zaloga blaga iz kamenine in zaloga samotne opeke.

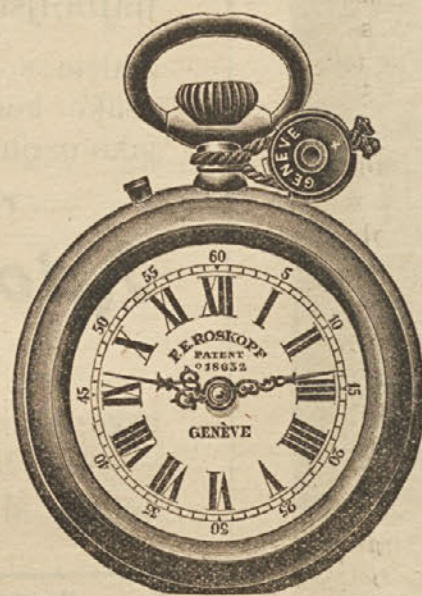
Zastopstvo za obočne stropne trame, patent „THRUL“.
Vse je narejeno solidno, strokovnjaški, po zmernih cenah in pod garancijo.

Rimska cesta 2. Hilsrjeve ulice 5.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani

WARBINEK-ovi
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni. Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem v zameno. Dajem tudi na posodo. Uglasevanja in poprave se izvršujejo točno in dobro. Polidne cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

Božična in Novoletna darila
priporoča
FR. ČUDEN
trgovina z urami, zlatnino, srebrnino in dragulji
v Ljubljani, Prešernove ulice.

Le „Zvezdna“ cikorija
iz Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani
je pravi slovenski izdelek!

Z malo glavnicco

se zasluži veliko denarja, ako se z mojimi (Ekstrakti) izdeluje žganje in likere na mrzli doti. Kdor z mojimi izvlečki (Ekstrakti) manipulira, mu jamčim za najboljši uspeh. Kdor se te izvrstne kupčije hoče vzdeležiti, naj pošlje svoj natančen naslov pod imenom „Prva tovarniška tvrdka 80400“ na anončno ekspedicijo Ed. Braun, Dunaj, I., Rotenturmstrasse 9.

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.
Edino pravi je
Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.
Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franko.

Thierryjevo centifoljsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3-60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 58

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Razpošiljanje blaga
na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja
eksportna tvrdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštnine prosto. 26-35

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnih križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnoram zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Večkrat premirano!

Glinaste peči

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah,

trpežne in poceni
priporoča

August Drelse

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

(111)

Izvirni Singerjevi šivalni stroji se dobe le pri

Singer Ko.

akc. družba za šivalne stroje (108)

Ljubljana, Sv. Petra cesta

Svarimo s tem najnujnejše svoje odjemalce pred šivalnimi stroji, ki jih ponujajo drugi trgovci pod imenom „izvirno Singerjevo“. Ker mi svojih strojev nikdar ne oddajamo takim trgovcem, obstoje tako „izvirni Singerjevi stroji“ k večjemu iz starih rabljenih, iz tretje roke dobljenih šivalnih strojev, za katere ne moremo niti prevzeti kakšnega poročila, niti doposlati posamnih delov.

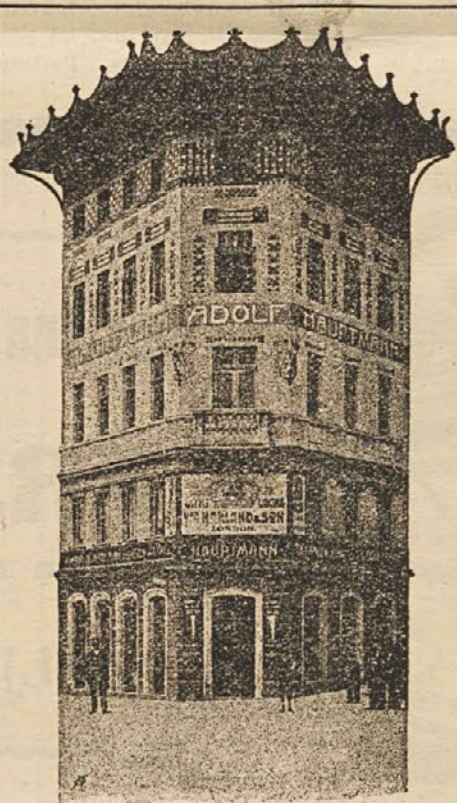
Izborna zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER

vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

Priporočajte
povsod
„Naš List“

Prodajna debelo.

Ustanovljeno leta 1832.

Priznano
najboljše **oljnate barve**

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurencu po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann

v Ljubljani

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja.
Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Prodaja na drobno.

Tiskovine

za industrijo, trgovino in obrt od navadnega trgovskega zavitka do obširnega cenika. Tisk umetniških razglednic. Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJSE ENO- IN VECBARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI NAJOBSEZNEJŠA DELA. □ □ IZVRŠITEV VEDNO □ PRIZNANO LICNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Založništvo

„Našega Lista“ s priloženo „Kamničan“ in „Slov. Gospodinja“ ter „Oglasnika“. Trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami. Knjigoveznica.